

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A közlekedési bűncselekmények nyomozása

Szerző: dr. Péter-Szabó Tamás

Nyíregyháza

2017. január 21.

[Ide írhatja a szöveget]

I. Bevezetés

„Egy csepp vízből - írja - következtetni lehet egy óceánra vagy a Niagarára anélkül, hogy bármelyiknek a létezéséről akár csak fogalmunk is lenne. A következtetés képessége is, mint minden más tudomány, csak szorgos tanulmányok árán szereshető meg, azonban egy emberélet sohasem elég ahhoz, hogy azt a tökéletességig lehessen fejleszteni.”¹

„Szavaival egyidejűleg mérőszalagot és egy erős nagyítólencsét vett ki a zsebéből. Így felfegyverkezve csöndesen járt föl-alá a szobában, hol megállva, letérdelve, sőt néhányszor hasra fekve.

Úgy belemerült ebbe, hogy egészen megfeledkezett rólunk, és hangos mormolással, felkiáltásokkal kísérte egyes méréseit, melyekből reményt látszott meríteni.”

„Mindegy fél óráig tartott ez a munka, miközben pontos méreteket vett a padlón elszórt és általam nem is látott nyomokról, majd a falat is felmérte bizonyos magasságig.”²

„Mondok valamit, ami hasznos lehet önöknek. Itt gyilkosság történt. A gyilkos pedig férfi, és nem nő. Hat lábnál magasabb, ereje teljében lévő férfi, lába a természetéhez képest kicsi; durva, vágott orrú cipőt hord, és Trichinopolis szivart szív. Együtt jött az áldozatával, egyfogatú bérkocsin, a lónak három régi és egy új patkója van, mégpedig a jobb első lábán. A gyilkos arca vélhetően pirosposzsgás, jobb kezén a körmök hosszúak.”³

A szakdolgozatomat a fenti idézetekkel kívánom kezdeni, mely hűen tükrözi a XIX. században kialakult és a mai napig a kriminalisztikát átható szemléletmódot: a tárgyilagos következtetésen alapuló tényfeltárást. A XIX. században, mint köztudomású, a nyomozásban fordulat állt be és a technikai vívmányok alkalmazása utat tört magának. De a tudomány eredményeinek felhasználása még kevés. Szükséges még a tárgyilagosság is az eredményes nyomozáshoz. Abban az esetben, ha a nyomozót előítéletei, képzelei vezetnek hamis következtetésekre juthat. Ugyancsak hamis következtetésre juthat, ha az ügy gyors felderítése érdekében részadatokról már összeállni látszó tényállás esetén a nyomozást nem folytatja tovább. A fenti idézetek jól példázzák, hogy először a bizonyítékok teljes körű összegyűjtése szükséges, majd azok rendszerezése, esetelegesen abból

¹ Sir Arthur Conan Doyle: A bíborvörös dolgozószoba, 11. oldal; Sherlock Holmes történetei

² Sir Arthur Conan Doyle: A bíborvörös dolgozószoba, 20. oldal; Sherlock Holmes történetei

³ Sir Arthur Conan Doyle: A bíborvörös dolgozószoba, 20. oldal; Sherlock Holmes történetei

[Ide írhatja a szöveget]

levont következtetések alapján újabb bizonyítékok felderítése és összegyűjtése és csak ezt követően érdemes a múltbeli esemény lefolyására vonatkozóan következtetést levonni.

A szakdolgozatomban arra vállalkozok, hogy a közlekedési bűncselekményekre vonatkozóan a nyomozás lefolyását, az azzal kapcsolatos véleményeket, gyakorlatot bemutassam. A dolgozatomat akként tördeltem, hogy mi az eljárás a tárgyi jellegű és a személyi jellegű bizonyítékok begyűjtése, elemzése során, illetve mi az eljárás a tárgyi és a személyi jellegű bizonyítási eljárások során.

Itt kívánom kiemelni, hogy mind a nyomozás, mind pedig az azt követő büntetőeljárási szakaszok során az objektív, tárgyi jellegű bizonyítékok általában nagyobb bizonyító erővel bírnak, úgymond nagyobb támaszai a megállapított tényállásnak. Ennek oka nagyon egyszerű: a technika színvonala olyan magas, hogy teljesen megbízható, mondhatni kétséget kizáró következtetéseket tudunk már levonni nyomhordozó tárgyakról, nyomokról, nyommaradványokról és azok elváltozásairól. Mondhatni a tárgy nem felejt, nem hazudik, nem lát rosszul, nem hall rosszul, nem befolyásolható, nem részlelhajló. Tehát objektív. Az objektivitásnak pedig óriási szerepe van egy következtetésen alapuló eljárásban. Egy objektív bizonyíték egy szubjektív, személyi jellegű bizonyítékot felül tud írni és azzal ellentétes következtetések alapja, sőt azzal ellentétes tényállás megállapításának alapja is lehet akár.

A szakdolgozatomban a legnagyobb teret a helyszíni szemlének kívánom szentelni, mivel véleményem szerint az egyik legmeghatározóbb eljárási szakasz a közlekedési bűncselekmények nyomozása során.⁴

II. Tárgyi jellegű bizonyítékok és bizonyítási eljárások

1. A helyszíni szemle

A helyszíni szemléről általánosságban elmondhatjuk, hogy a közlekedési bűncselekmények gyanúja esetén, vagyis a közlekedési balesetek esetében, de még közlekedési szabálysértések esetében is, melyeknél személyi sérülés keletkezett, vagy agyagi kár keletkezett, szükséges a helyszíni szemle megtartása. A helyszíni szemle feladata általánosságban a tárgyi bizonyítékok felkutatása, összegyűjtése és azok megőrzéséről való gondoskodás.⁵ Ennek során feladat a bűncselekmény (illetve adott esetben szabálysértés) elkövetési helyének vizsgálata, annak megállapítása, hogy

⁴ Bíró Gyula: A közúti közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása, kiemelt figyelemmel az új büntetőjogi változásokra, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII. Pécs, 2012. 249. oldal

⁵ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 119. § (3) bekezdés II fordulata.

[Ide írhatja a szöveget]

történt-e bűncselekmény (esetleg szabálysértés) és olyan adatok összegyűjtése, melyekből az elkövető személyére és a bűncselekmény (szabálysértés) lefolyására következtetni lehet.⁶ A helyszíni szemle a nyomozás kezdetének első és meghatározó bizonyítási eljárása,⁷ mely elhalaszthatatlan, helyettesíthetetlen és megismételhetetlen. Elhalaszthatatlan, mivel a bizonyítékvesztés elkerülése érdekében azonnal kell intézkedni a helyszíni szemle iránt. Helyettesíthetetlen, mivel nincs más bizonyítási eljárás, mely során a helyszíni szemle helyett a helyszínen található bizonyítékokat össze lehetne gyűjteni, rögzíteni és biztosítani lehetne. Valamint megismételhetetlen, mivel a nyomok rögzítése gyakran a nyom megváltoztatásával is jár, így az még egyszer nem ejthető meg.⁸

1.1. A helyszín biztosítása

A helyszín biztosításának szabályai és módja előtt véleményem szerint érdemes pár szót ejteni a helyszínről és annak fajtáiról általánosságban. A helyszín az a hely ahol a nyomozás szempontjából jelentős esemény, jelen esetben a közlekedési baleset lezajlott. Ez a helyszín lehet valódi, koholt, változtatott, valamint lehet többes, vagy másképpen mondva tagolt helyszín, mozgó helyszín, úgynevezett élő helyszín, továbbá nyílt vagy zárt helyszín. A valódi, koholt és a változtatott helyszínről későbbiekben bővebben írok, de talán külön magyarázatot jelenleg nem is igényelnek. A többes, vagy másképpen mondva tagolt helyszín az amikor a nyomok más-más helyen találhatók, például egy többszörös ütközés, többes közlekedési baleset esetén. A mozgó helyszínek maguk a balesetben részt vett járművek, amennyiben tovább mozognak a baleset bekövetkezése után, melynek köszönhetően nyomok tűnhetnek el. Az élő helyszínek az olyan helyszínt nevezzük ahol éppen folyamatban lévő esemény van, például ég a balesetben részt vett jármű és emiatt nem maradhat eredeti állapotában az adott jármű és környezete, mint helyszín. Nyílt helyszínről akkor beszélünk, ha például közterületen, nyílt közúton történt a baleset, illetve zárt helyszínről, ha nem közúton történt, hanem zárt helyen történt a baleset (ebben az esetben is büntetendő a közúti baleset okozása, illetve a közlekedési bűncselekmények⁹). Ez utóbbi megkülönböztetésnek

⁶ Bíró Gyula: A közúti közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása, kiemelt figyelemmel az új büntetőjogi változásokra, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII. Pécs, 2012. 250. oldal.

⁷ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 119. §-a.

⁸ Ibolya Tibor: A szemle, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/21.pptx>, letöltve 2016. augusztus 10., 16-19. oldal.

⁹ Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 240. § (1) bekezdése.

annyiban van jelentőség, hogy milyen mértékben lehet a helyszínt biztosítani, illetve milyen intézkedések szükségesek a biztosítás és a forgalom haladásának biztosítása érdekében.¹⁰

Az alcímben foglalt témára rátérve a helyszíni szemléhez igaz szorosan nem tartozik hozzá, de egyértelmű, hogy a helyszíni szemle eredményességét nagymértékben befolyásolja a helyszín mihamarabbi és teljes körű biztosítása. Ennek első lépéseként a balesetben részes jármű vezetője köteles a rendőrhatalóságot haladéktalanul értesíteni a halált, vagy személyi sérülést okozó balesetről, valamint ő maga is köteles a nyomok megőrzéséről gondoskodni, illetve a helyszínt csak a helyszínen intézkedő rendőr engedélyével hagyhatja el.¹¹ A bejelentésre a helyszínre kivonult rendőr a helyszín biztosítása érdekében jogosult megtiltani, illetve megakadályozni, hogy bárki is a baleset helyszínét megváltoztassa.¹² Egyúttal azonnal intézkednie kell helyszínbiztosító rendőr helyszínre küldéséről¹³ és az arra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szervnek a szemle megtartásáról, a helyszín megszemléléséről és a bizonyítékok - mind tárgyi, mind személyi jellegű bizonyítékok - beszerzéséről.¹⁴

A helyszínt a Rendőrség Szolgálati Szabályzatában foglaltaknak megfelelően kell biztosítani. Evégből szemlebizottság, illetve szemlét lefolytató helyszínelő jár el.¹⁵ Eljárásuk során elsődlegesen a sérültek orvosi ellátásáról¹⁶ és további baleset bekövetkezésének elhárításáról kell gondoskodniuk.¹⁷ Ezen túl a bűncselekmény eredményes felderítése érdekében - amennyiben erre lehetőség van - a forrónyom üldözést haladéktalanul teljesítenie kell,¹⁸ a helyszínt le kell zárni, őrzéséről gondoskodni kell¹⁹ és terelőutat kell kijelölni a helyszín változatlanlanságának biztosítása érdekében.²⁰ Ezekén kívül a helyszín biztosítása keretében a helyszíni szemle eredményessége érdekében a szükséges tájékozódást el kell végezni (pld. hány fő sérült, kik a sérültek, kik a járművezetők, stb.),²¹ meg kell tenni a szükséges biztonsági intézkedéseket,²² ellenőrizni kell az ittasság és a

¹⁰ Kriminálisztikai Alapismeretek, Kriminálisztikai Jegyzetek és Tanulmányok Rendőrtiszti Főiskola Kriminálisztikai Tanszék, Budapest, 2005.

¹¹ A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975 (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (KRESZ) 58. § (2) bekezdése.

¹² A rendőrségről szóló 1994. XXXIV. törvény (Rtv.) 43. §-a.

¹³ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 8. pont a) alpontja.

¹⁴ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 11. pontja.

¹⁵ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 12. pontja.

¹⁶ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 12. pont a) alpontja.

¹⁷ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 12. pont b) alpontja.

¹⁸ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 12. pont c) alpontja.

¹⁹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 12. pont d) alpontja.

²⁰ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 12. pont e) alpontja.

²¹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 12. pont h) alpontja.

²² 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 12. pont i) alpontja.

[Ide írhatja a szöveget]

vezetési képességre hátrányosan ható szer fogyasztásának esetleges fennállását²³ és a szemlebizottság munkáját a helyszíni szemle során segíteni kell.²⁴

1.2. A helyszíni eljárás végrehajtásának módja

A helyszíni szemle két nagy szakaszra bontható: a statikus szakaszra és a dinamikus szakaszra.²⁵ A statikus szakaszban feladat az összkép áttekintése, a helyszín állapotának felmérése és az összefüggések feltárása. Ebben a szakaszban a bizonyítékokat nyugalmi állapotukban kell megvizsgálni és a nyomokat, elváltozásokat úgy kell rögzíteni.²⁶ Míg a dinamikus szakaszban a baleset helyszínének módszeres, tervszerű, részletes, alapos és szakszerű átkutatása történik meg. Ebben a szakaszban a tárgyi bizonyítékok nyugalmi helyzetükből kimozdítva kerülnek megvizsgálásra.²⁷

A helyszíni szemléről, a helyszín állapotáról a balesettel összefüggésben felmerült bűncselekmény és rendkívüli halál, valamint személyi sérüléses szabálysértés esetén jegyzőkönyvet kell felvenni, valamint helyszínvázlatot és fényképfelvételeket kell készíteni.²⁸ A helyszín rögzítése így több módon is megtörténik, mely a pontosabb, érthetőbb és teljes körűbb leírást szolgálja. Amennyiben a baleset során személyi sérülés nem történt és bűncselekmény gyanúja nem merül fel szóbeli figyelmeztetés, vagy helyszíni bírság is kiszabható és így a helyszíni szemle mellőzhető.

A helyszíni szemlét bizottságnak kell lefolytatnia, ha a baleset maradandó fogyatékoságot, tömegszerencsétlenséget vagy halált okozott, vagy háromévi szabadságvesztéssel súlyosabban büntetendő bűncselekmény gyanúja merül fel, vagy az előjáró erre utasítást ad.²⁹

A szemlebizottság tagjai a bizottságvezető, a baleseti helyszínelő és -vizsgáló, és a megyei közlekedési fővizsgáló kiemelten súlyos közlekedési bűncselekmények esetén. A fényképek és a helyszínrajz elkészítése a baleseti helyszínelő és -vizsgáló feladata.³⁰

²³ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 12. pont k) alpontja.

²⁴ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 12. pont n) alpontja.

²⁵ Ibolya Tibor: A szemle, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/21.pptx>, letöltve 2016. augusztus 10. 24. oldal.

²⁶ Ibolya Tibor: A szemle, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/21.pptx>, letöltve 2016. augusztus 10. 25. oldal.

²⁷ Ibolya Tibor: A szemle, <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/21.pptx>, letöltve 2016. augusztus 10., 31. oldal.

²⁸ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 29., 30 és 31. pontja.

²⁹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 33. pontja.

³⁰ dr. Bíró Gyula A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Doktori (PhD) értekezés, 82. oldal.

[Ide írhatja a szöveget]

A szemlebizottság munkájában még részt vehetnek a hatósági tanúk, szakértők,³¹ szaktanácsadók és az ügyész.³² Ezen személyek nem minősülnek részvételük esetén sem a szemlebizottság tagjainak. Hatósági tanúnak olyan személyt kell választani lehetőleg, aki alkalmas arra, hogy megértse és kövesse a szemlebizottság munkáját.³³ Hatósági tanú nem lehet a balesettel érintett, vagy más körülmény miatt a balesetben érdekelt, esetleg a balesetért felelős személy.³⁴ A hatósági tanúnak a jegyzőkönyvet és a helyszín vázlatot is alá kell írnia.³⁵ A hatósági tanút a szemlebizottság elnöke jelöli ki.³⁶

Amennyiben szemlebizottság nem szükséges annak hatáskörében - bele értve a szemlebizottság elnökének hatáskörét is - eljárva a helyszíni szemlét baleseti helyszínelőnek kell lefolytatnia.

1.3. A helyszíni szemle során rögzítendő adatok

A helyszín szemle során rögzítendő adatok lehetnek helyszínre vonatkozóak, lehetnek személyekre vonatkozóak és lehetnek járművekre vonatkozóak. Ezek közül jelen címben a tárgyi jellegű adatok rögzítésére térek ki. Ezek pedig lehetnek a helyszínre vonatkozóak és a járművekre vonatkozóak.

A helyszíni szemle során meg kell állapítani és rögzíteni kell a baleset helyszínének a jellemzőit, sajátosságait. Rögzíteni kell a baleset helyének megnevezését, megjelölését, közlekedési szabályok szerinti besorolását. Így például melyik főút hányas kilométerei között, mely kilométertől hány méterre, melyik közlekedési sávban, az út szélétől az út közepe felé mérve milyen távolságra, stb. történt a baleset. Rögzíteni kell a baleset bekövetkezését, az észlelhetőséget, az elkerülhetőséget, a felelősséget befolyásoló körülményeket, így a láthatóságot, megvilágítás jellemzőit, a közlekedési pálya méretét, minőségét, állapotát, esetleges hibáit (pld. kátyúk, mélyedések, közlekedési vályú, stb.), a forgalomszervezési sajátosságokat, a közlekedési táblákat, a megengedett legnagyobb sebességet, ha van akkor a forgalomirányítás módját, rendjét, a forgalom jellemzőit. Ezeken kívül az eredményes nyomozás érdekében rögzíteni kell a baleset következtében a járművekben, személyekben és a közlekedési pályán bekövetkezett változásokat, anyagmaradványokat, azok feltalálási helyét, elváltozások helyét és méretét, létrejöttük körülményeit.³⁷

³¹ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 119. § (2) bekezdése.

³² 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 35. pontja.

³³ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 38. pontja.

³⁴ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 39. pontja.

³⁵ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 40. pontja.

³⁶ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 37. pont c) alpontja.

³⁷ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 43. pontja.

A helyszíni szemle során nemcsak a helyszínre, hanem a balesetben rész vett járművekre vonatkozó adatokat és jellemzőket is rögzíteni kell. Rögzíteni kell így például a járműre vonatkozó adatként a jármű hatósági jelzését vagy egyedi azonosító jelét, a jármű kategóriáját, gyártmányát, típusát, színét, tömegét, szállítható személyek számát, terhelhetőségét, műszaki érvényességét, kocsik vagy járatszámát, külső méreteit és hajtóanyagát, alváz és motorszámát, gyári számát, azonosító számát. Ezen adatok a baleseti mechanizmus szimulálásához szükségesek. Ezen fizikai adatok alapján kiegészítve az egyéb adatokkal, köztük a helyszín adataival igen nagy pontossággal megállapíthatók a baleset bekövetkezésének folyamata.

Rögzíteni kell továbbá a felelősségbiztosítási szerződés fennállását, annak kötvényszámát, a kiállítóját és érvényességét, a tulajdonosának, üzemeltetőjének, üzemeltetőjének személyi adatait.

Rögzíteni kell - ha a járműben voltak utasok - az utasok számát, a járműben elfoglalt helyüket, ha a jármű rakományt szállított a rakomány súlyát, méretét, elhelyezését, szállításának, rögzítésének módját. Ezen utóbbi adatok szintén fontos tényezők a baleseti mechanizmus utólagos rekonstrukciójának során.³⁸

Az adatokon kívül rögzíteni kell a járműre vonatkozó jellemzőket is. Így a jármű műszaki állapotát, az aktív és a passzív biztonsági berendezések meglétét állapotát, világító- és jelzőberendezések állapotát, beállítását, kapcsolók helyzetét, idegen tárgyakról, járművekről, személyekről származó nyomokat, anyagmaradványokat, rongálódásokat, utóbbiak méretét, jellegét, valamint, hogy menetadatokat rögzítő berendezés van-e felszerelve.³⁹ Ezen adatok az észlelhetőség, a felelősség kérdésében bírnak jelentőséggel, míg a nyomok vonatkozásában a történeti tényállás megállapítása vonatkozásában bírnak jelentőséggel.

Összefoglalóan mindenképpen meg kell jegyezni, hogy a fenti adatok, jellemzők rögzítése igen fontos a bűncselekmény felderítése vonatkozásában. A helyszíni szemle során rögzítések általában később nem pótolhatók és elsődleges, sokszor egyedüli támpontját adják a történeti tényállás megállapításának.

³⁸ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 45. pont a) alpontja.

³⁹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 45. pont b) alpontja.

[Ide írhatja a szöveget]

1.4. A helyszíni eljárás lefolytatása

Az előbbieken a rögzítendő, feltárandó adatokat, jellemzőket tárgyaltam. Jelen cím alatt pedig a helyszíni eljárás tényleges lefolytatásáról, végrehajtásáról kívánok írni.

A helyszíni eljárás során általánosságban az a cél, hogy tisztázni lehessen a felelősség és annak mértéke vonatkozásában releváns mindazon körülményeket, melyek a későbbiekben nem, nehezen vagy kevésbé hitelesen rekonstruálhatók.⁴⁰

A helyszíni eljárás során fel kell kutatni minden a helyszínen lévő nyomot, anyagmaradványt, elváltozást, rongálódást. Egyúttal tisztázni kell ezek keletkezésének körülményeit, a baleseti összképbe illeszkedését.⁴¹ Külön figyelni kell arra, hogy megtalálhatóak-e a balesetre tipikusan jellemző, annak következtében szükségszerűen keletkező nyomok, elváltozások, anyagmaradványok, ha pedig nem akkor annak mi lehet az oka.⁴² Az elváltozásokat -legyen az akár a közlekedési pályán, annak tartozékán, vagy egy járművön - abból a szempontból is meg kell vizsgálni, hogy az a baleset oka, vagy annak a következménye-e.⁴³ Az elváltozások, nyomok vizsgálatánál figyelni kell arra, is, hogy nem-e esetleg egy korábbi baleset, vagy javítási munkálatok okozták-e.⁴⁴

A nyomok rögzítésekor a pontosság és közérthetőség érdekében annak helyzetének rögzítésekor a középpontot kell alapul venni, annak helyzetét és a nyom kiterjedésének mértékét kell megmérni és rögzíteni. Ezen kívül meg kell mérni és rögzíteni kell a nyomközepek távolságán kívül a nyom szélességét és annak rajzolatát.⁴⁵ Elszóródott anyagmaradványok esetén meg kell mérni a kiterjedésük mértékét a legtávolabbi pontok helyének megmérésével és meg kell jelölni azt a területet, ahol a legnagyobb sűrűségben található az anyagmaradványok.⁴⁶ Egyúttal a nyomok, anyagmaradványok, járművek helyzetét az útburkolaton krétával vagy más eszközzel meg kell jelölni a pontosabb rögzítés és a közérthetőbb fényképezés érdekében.⁴⁷

⁴⁰ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 66. pontja.

⁴¹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 46. pontja.

⁴² 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 49. pontja.

⁴³ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 51. pontja.

⁴⁴ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 52. pontja.

⁴⁵ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 47. pontja.

⁴⁶ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 50. pontja.

⁴⁷ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 53. pontja.

A felelősség megállapítása és a tényállás megállapítása szempontjából kiemelten fontos a nyomok pontos helye és abból levezethető magatartások. Így a pontosság, a nyomok teljes mértékű bemutatása kiemelt jelentőséggel bír a nyomozás során.

Az elszóródott anyagmaradványok esetében, azért fontos a kiterjedésük mértékét is rögzíteni, mert abból az ütközés erejére és így a balesetben részt vett járművek közötti sebességkülönbségre lehet következtetni. Annak rögzítése pedig, hogy az anyagmaradványok hol fordulnak elő a legsűrűbben, azért van jelentősége, mert ebből az ütközés szögére, vektorára, illetve az ütközésben részt vett járművek sebességére, haladási irányára is lehet következtetni.

Itt kívánom megemlíteni, hogy általánosságban tárgyak, személyek érintkezésekor, az egymásra ható erők kölcsönhatásaként nyomok, elváltozások, anyagmaradványok keletkeznek, jönnek létre. A nyom keletkezésének körülményei folytán lehet mechanikai nyom, vagy termikus nyom. Anyagmaradványok pedig a leggyakrabban a lakk- és festékmарadványok, üveg- és izzólámpamaradványok, gumibroncs- és kenőolaj-maradványok, biológiai anyagmaradványok (pld. vér, haj, szőrszál), vagy egyéb mikrométerű anyagmaradványok (pld. textildarabok, cigaretta maradványok, talajmaradványok, stb), továbbá emberi szag, lábnyomok, ujj- és tenyérynnyomok.⁴⁸

Magát a helyszíni szemlét mindazon területre, személyre és tárgyra ki kell terjeszteni ahol, illetve amelyen a balesettel összefüggésbe hozható nyomok, elváltozások, anyagmaradványok valószínűleg feltalálhatók, illetve a baleset helyszínének megközelítésére vonatkozó közlekedési szabály, elvárt közlekedési magatartás meghatározása vonatkozásában információt tartalmazhat, vagy tartalmaz. E célból a gyalogos, vagy jármű baleset előtti közlekedési nyomvonalát hosszban - a baleset előtti haladási sebességétől függő mértékben - meg kell vizsgálni, azt be kell mutatni.⁴⁹ Ezen kívül a közlekedési pályát legalább olyan hosszban meg kell vizsgálni, amíg el nem jutunk a közlekedési szabályt meghatározó jelzésekig, illetve legalább a vészhelyzet észlelhetőségéig.⁵⁰

A felelősség meghatározásánál komoly szerepet játszik a baleset helyszínén érvényes közlekedési szabály, illetve szabályok, továbbá a baleset helyszínéig vezető útra vonatkozó közlekedési szabály. Ezeket mindenképpen vizsgálni kell, annak eldöntése végett, hogy a baleset előtti közlekedésével közlekedési szabályt sértett-e a balesetben részt vett jármű vezetője. Természetesen ha a

⁴⁸ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 91-101. oldal.

⁴⁹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 56. pontja.

⁵⁰ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 57. pontja.

[Ide írhatja a szöveget]

szabályoknak megfelelően közlekedett a baleset vonatkozásában fenn állhat a felelősség, hiszen a közlekedési útvonalra vonatkozó szabályok betartása mellett is lehet egyéb közlekedési szabály (például az előzésre vonatkozó szabályok) megszegésével is megállapítani a felelősséget a baleset bekövetkezése vonatkozásában.

A közelmúltban⁵¹ bekövetkezett jogszabályi változásnak⁵² köszönhetően egyes járművek tachográf-fal, menetregisztráló, menetíró berendezéssel vannak ellátva. Ilyen jármű esetén a menetíró lapot eredetben biztosítani kell. Ha digitális tachográf-fal van ellátva a jármű akkor az elektronikus adatot kell biztosítani, rögzíteni. Egyúttal ellenőrizni kell, hogy azok tartalmazzák-e az előírt adatokat. Ezt követően fel kell tüntetni a tachográf-korongon a kivétel időpontját, helyét és a kilométer-számláló állását, a korongot a járművezetővel alá kell íratni, majd azt le kell foglalni.⁵³

A tachográf a jármű menetadatait tartalmazza, így külön becslések, mérések, szakértői vizsgálatok nélkül is meghatározható a jármű haladási sebessége és egyéb a baleset szempontjából jelentőséggel bírható jellemző.

A helyszíni eljárás során a világító és jelzőberendezések ellenőrzése előtt meg kell vizsgálni, hogy az izzólámpa épp-e. Amennyiben nem, az izzólámpát le kell foglalni és a berendezés működését anélkül kell leellenőrizni.⁵⁴ Ennek jelentősége abban áll, hogy sérülés esetén az izzószál levegőt kap, mely következtében kémiai folyamatok indulnak be, melyek nyomai az izzószálon, vagy a berendezés egyéb részén fellelhetők. Ezen nyom, vagy nyomok biztosítása érdekében a berendezés ismételt működésbe hozása előtt szükséges az izzószál lefoglalása és a berendezés működőképességének anélküli ellenőrzése. Természetesen, ha a berendezés nem sérült az előbbieknél nincs jelentősége, így a berendezés működőképességének ellenőrzése az izzószál érintetlenül hagyása mellett megejthető.

A világító és jelzőberendezéseken kívül külön szót kell említeni még a gumiabroncsokról. Míg a világító és jelzőberendezések vizsgálatával azok balesetkori működtetésére lehet következtetni, amely befolyásolja a felelősség megállapítását, illetve az észlelhetőséget, addig a gumiabroncsok és azok által hátrahagyott nyomokból a jármű balesetkori mozgására és a baleset elkerülhetőségre tudunk következtetéseket levonni. Így a helyszíni eljárás során - lehetőleg annak elején - ellenőrizni

⁵¹ 2006. március 15. napján.

⁵² 561/2006 EK rendelet.

⁵³ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 60. pontja.

⁵⁴ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 62. pontja.

[Ide írhatja a szöveget]

kell a gumibroncsok nyomását, azt meg kell mérni.⁵⁵ Ezen kívül tisztázni kell, hogy az esetlegesen fellelt féknyomot, sodródási nyomot, vagy az úgynevezett laposfutási nyomot melyik jármű okozta. Ennek érdekében meg kell vizsgálni, hogy a gumibroncson van-e elváltozás.⁵⁶ Amennyiben valamelyik gumibroncs légvesztett meg kell vizsgálni, hogy laposfutásból eredő elváltozások vannak-e a gumibroncson, a keréktárcsán, vagy az út felületén.⁵⁷

Az elkerülhetőség és az esetleges cselekvési késedelem meghatározása céljából a helyszíni eljárás során - ha a jármű lassulási képessége jelentőséggel bír és a jármű műszaki állapota lehetővé teszi - el kell végezni, vagy végeztetni a jármű lassulásmérését, lehetőleg a balesetkörülmények között.⁵⁸

A helyszíni eljárás során a felelősség kérdése vonatkozásában szükséges még az ittasság ellenőrzése, ha a helyszínt biztosító rendőr részéről ez elmaradt.⁵⁹ Ha személyi sérülés miatt a vérminta levétele nem lehetséges, akkor intézkedni kell azonnal az orvosi ellátás során levett vérminta lefoglalásáról.⁶⁰ Természetesen az ittasság mellett a vezetési képességre hátrányosan ható szer használatát is ellenőrizni kell.⁶¹

Amennyiben a fenti feladatok elvégzéséhez olyan különleges szakértelem szükséges, mellyel a helyszíni szemlét végző személy, vagy személyek nem rendelkeznek szaktanácsadót kell igénybe venni.⁶²

A helyszíni eljárás során beszerzett információkat, nyomokat, bizonyítékokat leírással, lerajzolással és fényképezéssel kell rögzíteni. A leírás az jegyzőkönyvet jelent. A helyszíni szemléről jegyzőkönyvet kell készíteni, melynek tartalmaznia kell az előbb említett leírást, illetve leírásokat. A lerajzolás a helyszínrajzot jelenti, mely 1:200 arányú⁶³ méretezéssel kell elkészíteni. Ezen kívül kell a fényképfelvételeket elkészíteni.

⁵⁵ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 67. pontja.

⁵⁶ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 68. pontja.

⁵⁷ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 69. pontja.

⁵⁸ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 70. pontja.

⁵⁹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 73. pontja.

⁶⁰ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 74. pontja.

⁶¹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 75. pontja.

⁶² 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 76. pontja.

⁶³ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 210. pontja.

A jegyzőkönyv készítésének kötelezettségének indokoltságát szerintem nem szükséges részletesen magyarázni. Ebből lehet egyértelműen megállapítani a helyszíni szemle lefolyásának jogszerűségét és csak itt rögzíthetők folyamatokra vonatkozó megállapítások. Hiszen lerajzolni és lefényképezni nem lehet egy magatartást, egy közlekedési mechanizmust.

Jegyzőkönyv helyett a helyszíni szemlén történeteket, az egyes nyomozási cselekményeket más módon is lehet rögzíteni. Ez történhet hangfelvétellel, hang- és képfelvétellel, vagy más berendezéssel, illetve gyorsírás útján is. Az így készült felvételt, illetve gyorsírást 8 napon belül írásba kell foglalni és a felvételt, illetve a gyorsírást tartalmazó iratot mellékelni kell a jegyzőkönyvhöz.⁶⁴ Így a jegyzőkönyv készülhet egyidejűleg és technikai berendezés, vagy gyorsírás használatával nem egyidejűleg, vagyis utólag is.

A helyszínrajz jelentősége más rögzítési módokhoz képest abban áll, hogy átfogó képet ad a baleset helyszínéről, a járművek különböző stádiumban lévő helyéről, haladási irányukról és az ütközés helyéről. A helyszínrajzon a mérések eredményét, a távolságokat is fel kell tüntetni. A méréseknél először egy fix pontot kell kiválasztani, mely lehet kilométerkő, kereszteződés, buszöböl, egyéb fix tereptárgy. Ehhez kell viszonyítani a baleset helyét és kell a méréseket elkezdeni. A helyszínrajzon a közlekedési útvonalat, azt övező árokkal, szegélyekkel is szerepeltetni kell, valamint a közlekedési táblákat, forgalomirányító készülékeket is fel kell tüntetni.

A helyszínrajzon a helyszínt felülnézetből kell ábrázolni. A helyszínrajzon a feltalált járműveket, nyomokat és az olyan tárgyakat amelyeknek mérete jelentőséggel bír szerepeltetni kell. Azon elemek melyek méretbeli jellemzői által jelentőséggel nem bírnak jelképpel kell kizárólag ábrázolni.⁶⁵ A helyszínrajzon kék színnel kell ábrázolni a feltételezett elkövető által vezetett jármű, míg piros színnel kell ábrázolni a sértett gyalogos, járművezető, utas baleset előtti helyét és szándékolt haladási irányát és - a nem sérült gyalogos kivételével - a baleset utáni helyzetét.⁶⁶ A helyszíni szemle során talált állapotot folytonos vonallal kell ábrázolni, míg szaggatott vonallal kell ábrázolni az ütközési helyzetet és a mozgásban lévő járművek helyzetét.⁶⁷ A helyszínrajzot minden esetben jelmagyarázattal kell ellátni.⁶⁸ Az egyes ábrázolásokat jelekkel kell ellátni, ezt betűvel kell

⁶⁴ A belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet 182-186. §-ai.

⁶⁵ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 210. pontja.

⁶⁶ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 213. pontja.

⁶⁷ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 214. pontja.

⁶⁸ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 216. pontja.

[Ide írhatja a szöveget]

megejteni, illetve ugyanazon tárgy több időbeli és helyzetbeli ábrázolása esetén betű és szám kombinációjával (például A/1, A/2, B/3).

A harmadik rögzítési mód a fényképek készítése. A fényképezés során színes fényképfelvételeket kell készíteni.⁶⁹ A fényképek készítése előtt a helyszínen feltalált nyomokat, elváltozásokat sorszámozott táblákkal meg kell jelölni.⁷⁰ Ezt követően különböző irányból és szögekből kell fényképeket készíteni. Így a baleset részeseinek haladási irányából a helyszín felé közelítve változó távolságból és a haladási iránnyal ellentétes irányból.⁷¹ Felvételt kell készíteni a tanú balesetkori tartózkodási helyéről a baleset irányába, annak bemutatása képen, hogy a tanú láthatta-e a balesetet, ha igen, akkor azt milyen mértékben, milyen távolságból és a láthatóságot rontó tárgy a látómezőben fellelhető-e.⁷² Ezen kívül egy áttekintő képsorozatot kell készíteni a helyszín tágabb környezetéről,⁷³ valamint ha lehetséges felülnézetből is felvételt kell készíteni a baleset helyéről.⁷⁴ Továbbá közeli és közvetlen közeli felvételeket az ütközés, esetlegesen elütés helyéről, a feltalált elváltozásokról, nyomokról,⁷⁵ a járművek helyzetéről, rongálódásairól, rakteréről, utasteréről, világító- és jelző berendezéseiről, a biztonsági berendezésekről (légzsák, biztonsági öv), a kapcsolók helyzetéről, vezetőülés beállításáról, a gumibroncsokról, azok állapotáról, profilmélységéről.⁷⁶ A járműről készített részletfelvételekkel együttesen az egész jármű állapotát be kell mutatni, így kell a felvételeket elkészíteni.⁷⁷ Felvételeket kell készíteni még a leszakadt, sérülést okozó alkatrészokról, tartozékokról,⁷⁸ esetleges elhunyt személyről és feltalálási helyéről, esetleges sérült személyről vagy olyan személyről akinek a baleset következtében szükségszerűen sérülést kellett volna szenvednie.⁷⁹ Az elhunyt személy személyazonosításra alkalmas módon kell lefényképezni, úgy hogy látszanak a sérülései és az egyedi ismertető jegyei is.⁸⁰

Az előbbiekben taglalt fix objektumokról készített felvételeken kívül a baleset előtti közlekedési magatartást és az észlelhetőség egyértelműbb bemutatása érdekében szükséges még fényképfelvételeket készíteni a baleset megközelítésének útvonaláról. Azt legalább olyan hosszan kell bemutatni, amely szükséges lett volna a fékezéssel történő megálláshoz. A felvételt úgy kell

⁶⁹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 78. pontja.

⁷⁰ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 77. pontja.

⁷¹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 78. pont a) alpontja.

⁷² 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 85. pontja.

⁷³ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 78. pont b) alpontja.

⁷⁴ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 81. pontja.

⁷⁵ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 78. pont c) alpontja.

⁷⁶ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 78. pont d) alpontja.

⁷⁷ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 82. pontja.

⁷⁸ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 78. pont e) alpontja.

⁷⁹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 78. pont f) alpontja.

⁸⁰ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 83. pont a) alpontja.

[Ide írhatja a szöveget]

elkészíteni, hogy az az út vonalvezetését,⁸¹ felépítését, azok állapotát,⁸² forgalmi rendjét, valamint az alkalmazandó közlekedési szabályt meghatározó jelzéseket mutassa, tartalmazza.⁸³

A fentiekén túl a fényképeket úgy kell elkészíteni, hogy a méretarányosság felismerhető legyen. Ebből a célból hosszirányban és magassági irányban is mérőrudat kell elhelyezni az adott nyom, elválkozás, nyommaradvány, a lefényképezendő objektum mellé és így egyszerre kell azokról felvételt készíteni.⁸⁴

A fényképfelvételeket a helyszíni szemle során - ha a körülmények megváltozása miatt ez később nem lehetséges - haladéktalanul el kell készíteni. Viszont előfordulhatnak olyan körülmények melyek megakadályozzák, lehetetlenné teszik a fényképfelvételek azonnali elkészítését. Ez lehet életmentés, műszaki kárelhárítás. Ebben az esetben természetesen a mentési munkálatok elsőbbséget élveznek és az akadály megszűnését követően kell haladéktalanul elkészíteni a fényképfelvételeket.⁸⁵

A helyszíni szemle befejezését követően a bizonyításra alkalmas előhívott, vagy kinyomtatott fényképekből fényképmellékletet kell készíteni.⁸⁶

A technológia fejlődésével az állóképek mellett mozgóképfelvételre is lehetőség van. A tömeggyártásnak köszönhetően mára már relatíve olcsón beszerezhetők ilyen készülékek és a helyszíni szemle során a bizottság, illetve a helyszínelőnek is a rendelkezésére áll adott esetben. Ezért - amennyiben annak a technikai feltételei is adottak - mozgókép-felvételt is készíteni kell, mindazon objektumokról melyekről fényképfelvétel készül, illetve kell készíteni a helyszíni szemle során. A mozgókép-felvétel még élethűbben adja vissza a helyszínt, a baleset körülményeit. A méretarányosság, a távolságok még könnyebben érzékelhetők, felhasználhatók következtetések levonására.⁸⁷

Amennyiben a baleset éjszakai látási viszonyok között, vagy egyéb módon korlátozott (pld. köd, sűrű eső) látási viszonyok között következett be a fényképfelvételek készítését nappali, illetve nem korlátozott látási viszonyok között is el kell végezni, meg kell ismételni, feltéve, hogy az éjszakai,

⁸¹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 79. pont a) alpontja.

⁸² 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 79. pont b) alpontja.

⁸³ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 79. pont c) alpontja.

⁸⁴ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 84. pontja.

⁸⁵ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 87. és 88. pontjai.

⁸⁶ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 219. pontja.

⁸⁷ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 90. pontja.

vagy korlátozott látási viszonyok között készített fényképfelvételek nem alkalmasak arra, hogy a helyszínt és környezetét kellő kiterjedéssel és kellő részletességgel bemutassák.⁸⁸

Itt kívánom megjegyezni, hogy ha ismeretlen tettes, vagy tettesek ellen indul a közlekedési bűncselekmény alapos gyanúja esetén a nyomozás, akkor a helyszíni szemle során a járművek fotózását követően a nyomrögzítést a gyaníthatóan tettesnek minősülő személy eredményes felkutatása és személyazonosságának kétséget kizáró módon való megállapítása érdekében mihamarabb el kell végezni. Ezen nyomrögzítésen belül pedig elsődlegesen az esetlegesen visszamaradt járműről szagmaradvány rögzítését kell megkísérelni Ágnes pelenkával, ezt követően DNS vizsgálatra desztillált vizes eljárással pálcára anyagmaradványt kell rögzíteni, majd mikronyom rögzítését kell megejteni celluxcsikra, végül ujjnyomkutatót kell végrehajtani. Ugyanis ezek mind egyedi jellemzői egy embernek. Az emberi szag egyedi, az szolgálati kutya segítségével jól azonosítható. A DNS és az ujjnyom szerintem külön magyarázatot nem igényel, miért alkalmas az ismeretlen elkövető beazonosítására. A mikronyomok sokfélék lehetnek, így lehet elemi szál, textilszál, üvegdarab. Ezek szintén segítséget nyújthatnak az ismeretlen elkövető beazonosítására.^{89,90} Ezért kiemelten fontos ezen vizsgálatok mihamarabbi elvégzése ismeretlen elkövető esetén.

Itt kívánom megjegyezni, hogy a korábbiakban már széleskörűen taglalt tárgyi bizonyítékok teljes körű felkutatása, alapos, mindenre kiterjedésű mértékű rögzítése kisebb súlyú cselekményeknél, szabálysértési eljárás keretében a közlekedési szakértő kirendelését szükségtelenné teszi. A kellően rögzített bizonyítékok alapján maga a hatóság, bíróság részéről eljáró személy is kellő következtetéseket tud levonni az általános közlekedési és műszaki, fizikai ismeretei alapján. Abban az esetben viszont, ha nincsenek a tárgyi bizonyítékok, a nyomok, anyagmaradványok, elváltozások kellően rögzítve, csak különleges közlekedésmérnöki szaktudással és erre fejlesztett programok alapján mondható meg esetlegesen, hogy mi történt, mi a történeti tényállás, és hogy bárkit is terhel-e felelősség a baleset bekövetkezésében. Legrosszabb esetben a hiányosságok olyan mértékűek is lehetnek és utólag nem pótolhatóak, hogy még különleges szakértelem birtokában sem határozható meg kétséget kizáróan, hogy mi történt és ki tartozik felelősséggel a baleset bekövetkezéséért.

⁸⁸ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 91. pontja.

⁸⁹ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 99. oldal

⁹⁰ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 109. pontja.

[Ide írhatja a szöveget]

2. A kamerafelvételek

A technikai színvonal rohamos fejlődésének köszönhetően már Magyarországon is számos helyen telepítettek térfigyelő kamerát. Így előfordulhat, hogy a baleset helyszínére valamelyik rendőrség által, vagy más hatóság által telepített térfigyelő kamera rálát. Így már a helyszíni szemle során haladéktalanul tisztázni kell, hogy valamelyik térfigyelő kamera rálátott-e a baleset helyszínére, ha igen a felvételt le kell foglalni és a megőrzéséről gondoskodni kell a helyszíni szemle során.⁹¹ A filmfelvétel bármilyen eszközzel, bármilyen kamerával is történjék a felvétel tárgyi bizonyítéknak minősül,⁹² mely a büntetőeljárás során lejátszással bizonyítás tárgyává tehető.

A térfigyelő kamerákon kívül biztonsági okokból sok épületre magáncélból ipari kamerák vannak felszerelve. Ezen kamerák célja elsődlegesen az épület védelme, a behatolási pontok folyamatos figyelemmel kísérése, illetve beltéri egységek esetén a belső nem kíván mozgások rögzítése. Amennyiben a magáncélú ipari kamera látószögébe beletartozik a baleset helyszíne, akkor értelemszerűen ezen felvétel is bizonyítékként szolgálhat. Ezért a helyszíni szemle során a környező épületek megtekintése is szükséges, annak tisztázása céljából, hogy ott kamera van-e felszerelve, illetve az rálát-e a baleset helyszínére. Amennyiben igen, szintén intézkedni kell a felvétel lefoglalásáról és megőrzéséről, majd a büntetőeljárás során lejátszással bizonyítás tárgyává kell tenni.

A legújabb jelenség napjainkban pedig az, hogy maguk a járművek, igaz jelenleg még elenyésző számban, de fel vannak szerelve kamerával. Ez úgymond a bizonyítékok királynője lehet egy közlekedési bűncselekmény esetén. Egyes járművek (pld. mentők, rendőrautók) kötelezően már fel vannak szerelve kamerával. Ezen felvételek az adott jármű vezetője szemszögéből mutatják be a balesetet és annak bekövetkeztét. Igaz, hogy ezen felvételeken a sebesség pontos mértéke nem található, de egyéb tényezők szinte mind megtalálhatók és igen komoly bizonyítékuul szolgál a tényállás megállapítása szempontjából. Természetesen ezt is tisztázni kell a helyszíni szemle során, hogy a balesetben részt vett valamely jármű esetlegesen rendelkezik-e kamerával, az működött-e a balesetkor és a memóriakártyája épp-e. Amennyiben igen szintén intézkedni kell a felvétel

⁹¹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 105. pontja.

⁹² A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 115. § (2) bekezdés I. fordulata.

[Ide írhatja a szöveget]

lefoglalása és megőrzése iránt, valamint a büntetőeljárás során lejátszással szintén a bizonyítás tárgyává kell tenni.⁹³

III. Személyi jellegű bizonyítékok és bizonyítási eljárások

1. A helyszíni szemle

1.1. A helyszín biztosítása

Már a helyszín biztosítása keretében intézkedni kell a személyi jellegű bizonyítékok felkutatás és biztosítása vonatkozásában, így a helyszínt biztosító személynek fel kell kutatnia a tanúkat, vissza kell őket tartania a helyszíni szemléig, adataikat rögzíteni kell az esetleges eltávozás esetén a felkutathatóságuk érdekében.⁹⁴

1.2. A helyszíni szemle során rögzítendő adatok

Már a helyszíni eljárás során meg kell állapítani és rögzíteni kell a balesetben részt vevő személyek adatait, továbbá a baleset szempontjából releváns egyéb jellemzőit is. Ennek keretében természetesen rögzíteni kell a balesetben részt vett személyek nevét, lakcímét, tartózkodási helyét, állampolgárságát, személyi igazolvány számát, telefonszámát (a későbbi gyors elérhetőség érdekében), e-mail címét. Járművezető esetében rögzíteni kell még a vezetésre jogosító okmány megnevezését, sorszámát, orvosi érvényesség idejét, érvényesített kategóriákat, azok megszerzésének dátumát, járművezetéstől eltiltás, vezetési tevékenységgel kapcsolatos korlátozást. Jellemzőként rögzíteni kell a vezetői képességre hatással bíró jellemzőket, így például, hogy mozgáskorlátozott a járművezető, csökkent halló- vagy látóképességű a járművezető. Rögzíteni kell továbbá jellemzőként a passzív biztonsági eszközök használatára vonatkozó megállapításokat, a kábítószer, egyéb kábító hatású anyag, szeszes ital általi befolyásoltság tüneteit, azok fogyasztására utaló jeleket, valamint sérült vagy meghalt személy esetén a testsúlyát, magasságát felsőruházatának anyagát, színét, mozgásának jellemzőit és mindazt ami az észlelhetősége, észlelési, illetve cselekvési lehetősége szempontjából lényeges.⁹⁵

⁹³ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 114. pontja.

⁹⁴ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 12. pont m) alpontja.

⁹⁵ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 44. pontja.

[Ide írhatja a szöveget]

1.3. Az érintettek és a tanúk meghallgatása a helyszínen

A helyszín biztosítása és a helyszíni szemle során a személyi bizonyítékokra vonatkozó adatok rögzítése után már a helyszínen szükséges a balesetben érintettek és a balesetben nem érintett tanúnak minősülő egyéb személyek meghallgatása. A helyszíni meghallgatásnak kiemelt jelentősége van a nyomozás során. Jellemzően a balesethez időben közeli kihallgatástól jóval nagyobb mértékben számítható hiteles vallomás, mint a későbbiekben. Ez nem csak az idő múlásával bekövetkező emlékezetvesztés miatt lehetséges, hanem abból eredően is, hogy a baleset hatása alatt álló balesetben részt vevő személyek olyan lelki állapotban vannak, hogy nehezebben tudnak hitelesen hamis vallomást tenni, nehezebb ilyen lelki állapotban arra koncentrálni, hogy logikailag zárt, hibátlan láncolatot adó hamis vallomást tegyenek.

A személyek meghallgatásának természetesen úgy kell megtörténnie, hogy azok bizonyítékként fel is használhatóak legyen. Ennek érdekében a szükséges felvilágosítást, figyelmeztetéseket meg kell adni a meghallgatandó személyeknek, annak megfelelően, hogy a balesetért feltehetően felelősséggel tartozó személyről van-e szó, vagy sem. Amennyiben a meghallgatandó személy a helyszíni eljárás adatait figyelembe véve a baleset bekövetkezésével okozati összefüggésben feltehetőleg szabályszegést elkövető személy, akkor felvilágosítás kérés keretében figyelmeztetni kell a nyilatkozattétel megtagadási jogára, illetve, hogy önmagát és hozzátartozóját terhelő vallomástételt megtagadhatja, továbbá a hamis vád és a hatóság félrevezetésének törvényi következményeire.⁹⁶

Amennyiben a meghallgatandó személy tanúnak minősül, vagyis nem a baleset feltételezett okozója akkor a hamis vád és a hatóság félrevezetésének törvényi következményei mellett, csak arra kell még figyelmeztetni, hogy önmagát és hozzátartozóját terhelő nyilatkozattételt megtagadhatja.⁹⁷

Fontos kiemelni, hogy az érintett személyek és a tanúk meghallgatása a helyszínen A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) rendelkezései szerinti felvilágosítás kérés⁹⁸ keretében történik, nem pedig a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) rendelkezései szerint.⁹⁹ Így a helyszíni személymeghallgatás során tett nyilatkozat nem minősül hivatalosan sem terhelti

⁹⁶ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 92. pontja.

⁹⁷ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 44. pontja.

⁹⁸ A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 32. §-a.

⁹⁹ Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 85-88. §-ai, 117-118. §-ai.

[Ide írhatja a szöveget]

vallomásnak, sem tanúvallomásnak. Ez viszont nem jelenti azt, hogy a kellő figyelmeztetések megléte esetén a büntetőeljárás során eljáró hatóságok ne fogadják el bizonyítékként.

A figyelmeztetést követően kell az adott személyeket meghallgatni, a meghallgatást gyakorlatilag a figyelmeztetésekkel kell kezdeni. A figyelmeztetések előtt tett nyilatkozatok, illetve a figyelmeztetés nélkül esetlegesen rendőri jelentésbe foglalt nyilatkozatok bizonyítékként nem használhatók fel, azok a nyomozás szempontjából támpontot adhatnak a nyomozás további menetének megtervezéséhez, de a felelősség megállapításához alapul nem használhatók fel.

Gyakran előfordul, hogy a közúti közlekedési balesetről készített rendőri jelentésben nyilatkozatok is rögzítésre kerülnek, de ezek sajnos az eljárás során bizonyítékként nem használhatóak fel.

A meghallgatást a figyelmeztetések után azzal kell folytatni, hogy tisztázni kell, nem áll-e fenn a meghallgatandó személy vonatkozásában észlelési, felismerési képességét korlátozó tulajdonság, körülmény. Ez tipikusan valamilyen érzékszervi fogyatékoság, vagy szellemi, értelmi fogyatékoság lehet. De lehet egyéb körülmény is, akár valamilyen a baleset helyszínére való rálátást akadályozó tereptárgy is.¹⁰⁰

A figyelmeztetések és a korlátozó tényezők tisztázása után az érintett személyeket és a tanúkat ténylegesen meg kell hallgatni mindazon körülményekre melyek a tényállás megállapítása szempontjából lényegesek. Így például tisztázni kell a meghallgatott személy balesetkori tartózkodási helyét, amit a helyszíni rajzon fel is kell tüntetni, valamint arról a helyről a baleset irányába fényképfelvételt is kell készíteni.¹⁰¹

Amennyiben a meghallgatott személy a közlekedésben részt vett, a részvétel formáját is tisztázni kell. A részvételi forma lehet járművezető, utas, gyalogos, vagy akár szolgálati feladatot ellátó egyéb személy.¹⁰²

Tisztázni kell a baleset körülményeit, így elsődlegesen az időjárási és látási viszonyokat, a forgalmi és útviszonyokat, a közlekedésben részt vett esetlegesen a balesetben is érintett járművek haladási irányát és sebességét, valamint a baleset előtti forgalmi helyzetet. Ezen tényezők közül van olyan, amely más úton is tisztázható, például az időjárási és látási viszonyokat fényképpel, leírással lehet rögzíteni, a járművek haladási irányát egyéb nyomokból, a sebességét pedig tachográf adataival,

¹⁰⁰ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 94. pontja.

¹⁰¹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont a) alpontja és 85. pontja.

¹⁰² 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont b) alpontja.

[Ide írhatja a szöveget]

egyéb nyomok segítségével szintén tisztázni lehet. Természetesen ez nem zárja ki, hogy ezen tényezőket az érintett személyek, illetve a tanúk meghallgatásával is tisztázni kell, melyek megerősíthetik a nyomok által levont következtetést, vagy azokat pontosíthatják, árnyaltabbá tehetik.¹⁰³

Az érintett személyek és a tanúk meghallgatása során tisztázni kell még a jármű, vagy járművek terhelését, valamint, hogy kik és hol tartózkodtak a járműben.¹⁰⁴ A jármű terhelése az elkerülhetőséget befolyásolja, míg a személy járműben elfoglalt helye (például ki vezetett) a felelősséget befolyásolhatja, illetve azt, hogy ki hogyan észlelhette a balesetet, illetve a sérülései általa elmondottak a baleset mechanizmusába beilleszthetők-e, logikailag zárt láncolatot alkotnak e az általa elmondottak a sérüléseivel és az egyéb megállapításokkal. A jármű terheltségén túl, amennyiben rakományt is szállított a jármű, a rakomány mennyiségét, annak jellegét (csomagolt rakomány, ömlesztett rakomány, stb.) és a rögzítésének módját is tisztázni kell.¹⁰⁵ Szerintem különösebben nem kell indokolni, hogy a jármű mozgását, lassulási képességét, stabilitását nagymértékben befolyásolja, ha a jármű rakományt szállít, illetve szintén befolyásolja a rakomány mennyiség, milyensége, elhelyezkedése, rögzítésének módja. Ha a jármű egyenetlenül van terhelve az a jármű elkerülhetőségi mozgását nagymértékben korlátozhatja, a jármű fizikai viselkedését megmagyarázhatja. Igaz a felelősség szempontjából annyiban lehet jelentősége, hogy a szabályszerűen szállított rakomány is az elkerülhetőséget kizárhatja és a járművezető felelősségét kizárhatja, míg a szabálytalanul szállított rakomány az elkerülhetőség kizártsága esetén is felveti a jármű vezetőjének felelősségét.

Tisztázni kell továbbá azt is a meghallgatások során, hogy a balesetben érintett járművek világító berendezései, jelző berendezései, illetve biztonsági berendezései működtek-e. Adott esetben technikai úton is igazolható a berendezések működése, de előfordulhat, hogy a berendezések vizsgálata nem vezet eredményre. Ugyanis előfordulhat, hogy az irányjelző berendezés éppen a sérülésekor nem működött a szakaszos működtetés folytán, így az, hogy az izzószál levegőt kapott nem okozott fizikai elváltozásokat. Sőt a mai modern technikának köszönhetően, már olyan világító és jelző berendezések vannak, amelyeknél világító diódákat használnak, melyeknél működés közben sem okoz fizikai elváltozásokat, ha levegő, oxigén éri őket. Így adott esetben tárgyi bizonyítékok

¹⁰³ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont c) alpontja.

¹⁰⁴ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont d) alpontja.

¹⁰⁵ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont e) alpontja.

[Ide írhatja a szöveget]

értékelése során nem lehet eldönteni, hogy valamely jármű vezetője használta-e a közlekedésre vonatkozó szabályoknak megfelelően a világító berendezését, vagy a jelző berendezését. Ezen kérdés tisztázása viszont elengedhetetlen lehet az észlelhetőség és a felelősség megállapítása szempontjából. Ilyen esetben csak a meghallgatott személyek elmondása alapján lehet megállapítani a világító berendezés, vagy a jelző berendezés használatát a baleset bekövetkezésének idejében, balesetkori kamerafelvétel hiányában.

A biztonsági berendezések működését rendszerint a tárgyi bizonyítékok begyűjtése és értékelése során lehet tisztázni, de a kétséget kizáró bizonyítottság érdekében szükséges a meghallgatottakat erről is kikérdezni.¹⁰⁶

A meghallgatott személyek a balesetet általában folyamatában látták, észlelték. Ezzel szemben a tárgyi bizonyítékok, csak egyes pillanatokat, sőt adott esetben azon belül egyes részeseményeket mutatnak meg a hatóság eljáró tagjai és a szakértők számára. Így a meghallgatott személy által kaphatunk egy összképet a baleset lefolyásáról, melyet csak esetlegesen nagyszámú tárgyi bizonyíték begyűjtése, rendszerezése és értékelése útján, vagy kamerafelvétel útján szerezhetünk meg, hangsúlyozom esetlegesen és akkor sem feltétlenül teljes részletességgel. Így mindenképpen szükséges a meghallgatott személyeket kikérdezni arról, hogy a baleset hogyan következett be,¹⁰⁷ mi volt az a közlekedési helyzet, vagy más esemény amelyre ő maga, vagy más személy reagált a baleset előtt,¹⁰⁸ milyen körülmények segítették, vagy akár akadályozták a vészhelyzet felismerésében a baleset résztvevőit¹⁰⁹ és a résztvevők hogyan reagáltak a kialakult és általuk felismert helyzetre, ki mit tett a baleset elkerülése érdekében.¹¹⁰

Itt kívánom megjegyezni, hogy a fenti kérdésekre adott válaszok nemcsak a baleset mechanizmusát mutatják be, hanem a nyomozás további irányát is meghatározhatják, sőt további tárgyi bizonyítékok begyűjtésének megkísérlését indokolhatják, a tárgyi bizonyítékok utáni kutatás folytatását tehetik szükségessé.

¹⁰⁶ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont f) alpontja.

¹⁰⁷ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont j) alpontja.

¹⁰⁸ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont g) alpontja.

¹⁰⁹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont h) alpontja.

¹¹⁰ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont i) alpontja.

[Ide írhatja a szöveget]

A meghallgatott személyektől azt is meg kell kérdezni, hogy megítélése szerint miért következett be a baleset és kinek a hibájából. Ez a felelősség megállapításának alapját nem képezheti, de további információkat szolgáltathat a balesetben részes személyek balesetkori és azt megelőző magatartására vonatkozóan, mely a baleset mechanizmusának meghatározásánál és végső soron a felelősség megállapításában is szerepet játszhat. De hangsúlyozom, hogy nem a meghallgatott véleménye, hanem az általa így továbbiakban feltárt információk képezhetik alapját a felelősség megállapításának.¹¹¹

A meghallgatások során tisztázni kell, hogy a helyszínt megváltoztatták-e, ha igen akkor ki, mikor, miért és mit változtatott meg. A helyszíni szemle eredményességét legnagyobb mértékben az veszélyezteti, hogy nem a balesetkori állapotok alatt történik a szemle végrehajtása, így hamis nyomok kerülnek rögzítésre valós nyomként, mely befolyásolhatják a tényállás megállapítását és a felelősség megállapítását is. Ezért is kiemelten fontos a helyszín mihamarabbi, pontosabban haladéktalan biztosítása,¹¹² melyre a balesetben részt vett járművezető is köteles az intézkedő rendőr kiérkezéséig,¹¹³ de ennek ellenére előfordulhat, hogy akár éppen a jármű vezetője felelősségének eltakarása érdekében az intézkedő rendőr kiérkezéséig a helyszín állapotában változtatásokat eszközöl. Ennek káros hatásának kiküszöbölése céljából rendkívül fontos annak tisztázása, hogy történt-e változtatás, az mi volt, ki, mikor és miért valósította meg.¹¹⁴

A fentiek alapján meg tudunk különböztetni valódi, koholt és változtatott helyszínt. A valódi helyszín az amin változtatás nem történt és a baleset lefolyása során természetes módon kialakult állapot található. Koholt helyszín, ami teljes mértékben hamis, hamisított, beállított. Ez közlekedési balesetek esetében igen ritka, csak akkor képzelhető el, ha valaki más sérülést közlekedési balesetben elszenvedett sérülésként kíván feltüntetni. A harmadik ami gyakrabban előfordul az a megváltoztatott helyszín, amikor is változtatásokat eszközöl általában a balesetért felelősséggel tartozó személy a helyszín állapotában.¹¹⁵

¹¹¹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont k) alpontja.

¹¹² 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 8. pont a) alpontja.

¹¹³ A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975 (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (KRESZ) 58. § (2) bekezdése.

¹¹⁴ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont l) alpontja.

¹¹⁵ Kriminálisztikai Alapismeretek, Kriminálisztikai Jegyzetek és Tanulmányok Rendőrtiszt Főiskola Kriminálisztikai Tanszék, Budapest, 2005., 93-94. oldal.

[Ide írhatja a szöveget]

Meg kell kísérelni tisztázni továbbá a meghallgatások során még azt, hogy a balesetben részt vevők mekkora sebességgel közelítették meg a baleset helyszínét. Természetesen a sebesség érzékelése relatív, főleg, hogy a jármű közlekedésének észlelése szögben is lehetséges, így eleve nehéz megítélni a jármű sebességét, így a meghallgatott személy csak hozzávetőlegesen tudja megadni a járművek sebességét. Viszont ez támpontot adhat a baleseti mechanizmus meghatározásához. A sebesség pontos meghatározása így természetesen nem lehetséges, de a megengedett sebességtől való jelentős eltérést, vagy a többi közlekedőhöz képesti jelentős sebességeltérés már a meghallgatott személyek nyilatkozatai által is igazolhatóak. Előfordulhat, hogy a sebességre vonatkozóan tárgyi bizonyíték, nyom nem utal, akár azért, mert blokkolásgátló miatt féknyom nem keletkezett, akár azért mert az adott jármű vonatkozásában ütközés nem következett be, akár más tényezők miatt, de a jármű sebessége lényeges lehet a baleseti mechanizmus meghatározása vonatkozásában, például mert a kérdéses jármű okozta azt a vészhelyzetet, aminek elkerülése okozta a tényleges balesetet.¹¹⁶

Itt kívánom megjegyezni, hogy a megengedett legnagyobb sebéséget meghaladó sebesség automatikusan nem veti fel a balesetben részt vett jármű vezetőjének büntetőjogi felelősségét, hiszen ha megengedett sebességgel való közlekedés mellett is bekövetkezett volna a baleset, akkor adott esetben a büntetőjogi felelősség nem állapítható meg a sebességkorlátozást túllépő sebességgel közlekedő jármű vezetője vonatkozásában.¹¹⁷

Amennyiben a meghallgatott személy a balesetben részt vett személy, mindenképpen tisztázni kell, hogy az elindulásától a baleset bekövetkezéséig mennyit vezetett. Mind időben, mind távolságban.¹¹⁸ Tisztázni kell mióta vezeti azt a járművet, járműtípust amellyel a balesetkor közlekedett,¹¹⁹ a közlekedési ismereteinek, vezetési gyakorlatának mértékét (mind időben, mind kilométerben),¹²⁰ azt, hogy a baleset helyszínének útvonalát ismerte-e,¹²¹ azt, hogy fogyasztott-e a baleset előtt szeszes italt, ha igen mikor, milyen és milyen mennyiségben,¹²² illetve a biztonságos vezetésre való alkalmasságát, a baleset előtt vezetéssel töltött idő mértékét, a vezetés előtt pihenéssel töltött idejének mértékét.¹²³

¹¹⁶ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont m) alpontja.

¹¹⁷ BJE 6/1998.

¹¹⁸ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont n) alpontja.

¹¹⁹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont p) alpontja.

¹²⁰ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont s) alpontja.

¹²¹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont o) alpontja.

¹²² 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont r) alpontja.

¹²³ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 95. pont t) alpontja.

A fenti tényezők tisztázása a járművezető szempontjából való relatív észlelhetőség, esetleges cselekvési késedelem és ezen keresztül a felelősség megállapítása szempontjából fontos. Gondolom különösebben nem kell indokolnom, hogy a vezetési gyakorlottság nagyban befolyásolja akár az észlelhetőséget is, de a reakció időt is, természetesen leginkább a helyes elkerülési manőver választását és annak megfelelő végrehajtását. A baleset bekövetkezésének oka lehet valamely balesetben részes jármű vezetőjének gyakorlatlansága, ami a vészhelyzet késedelmes észlelésében is megnyilvánulhat, de tipikusan a cselekvési késedelemben és az elkerülés helyes megválasztásának és megfelelő végrehajtásának hiányában mutatkozik meg. Hasonló következményekkel jár, ha a jármű vezetője az adott járművet, sőt akár az adott járműtípust nem ismeri. Minden jármű esetén eltérőek a kormánykerék holtjátéka, a fék holtjátéka, a járművek mérete, súlya, fékerő mértéke stb. Ezek bár kis mértékű eltérések általában, de lehet, hogy pont ezen képességek pontos ismeretének hiánya okozza a vészhelyzet elhárításának akadályát, az elkerülő manőver rossz végrehajtását. Így ezen tényező tisztázása is szükséges.

Szintén meghatározó tényező lehet a járművezető esetleges fáradtsága. Ezért szükséges tisztázni, hogy a balesetig mennyit vezetett az elindulása óta, előtte mennyit pihent. Az esetleges fáradtság az észlelési képességet, a vészhelyzet felismerésének képességét és a reakcióidőt szintén befolyásolja és cselekvési késedelemhez vezethet, illetve a fellépő cselekvési késedelmet megmagyarázza.

Ha a meghallgatott személy a balesetben részes jármű vezetője tisztázni kell még a meghallgatás során, hogy közvetlenül a baleset előtt végzett-e elkerülő manővert, illetve milyen műveleteket végzett a baleset elkerülése érdekében. Továbbá, hogy az elkerülő manőver során tapasztalt-e a járművel kapcsolatosan rendellenességet, műszaki hibát, illetve, hogy erre hivatkozik-e a baleset bekövetkezésének okaként.

Gondolom, hogy az elkerülő manőver megejtésének tisztázásának szükségességét nem kell indokolni. A műszaki hiba esetleges fennállásának tisztázása mindenképpen szükséges, hiszen ez akár a baleset oka is lehet, de akár a baleset elkerülhetőségét is befolyásolhatta, sőt akár lehetetlenné is tehetette a baleset elkerülését. Ezért szükséges a műszaki hiba mibenlétét és annak mértékét is tisztázni, illetve a tárgyi bizonyítékok gyűjtése során arra kitérni és azt ellenőrizni, hogy fennállt-e ténylegesen a műszaki hiba, illetve ha igen az mennyiben befolyásolta a baleset bekövetkezését, elkerülhetőségét. A műszaki hibára hivatkozást pedig a felelősség megállapítása [Ide írhatja a szöveget]

szempontjából szükséges tisztázni, hiszen maga a jármű vezetője is elismerheti, hogy az adott műszaki hiba olyan csekély mértékű volt, hogy az nem befolyásolta a baleset bekövetkezését, vagy elkerülhetőségét, de a hiba csekély volta ellenére is szükséges annak ellenőrzése.

Amennyiben szabálysértési eljárás megindítására kerül sor tisztázni kell a szabályt szegő személy családi körülményeit, anyagi és jövedelmi helyzetét, valamint a munkahelyére vonatkozó adatokat.

Ezen körülmények a büntetés kiszabása szempontjából fontosak, hiszen a családi körülményei enyhítő körülményként értékelhető, ha kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik, az anyagi, jövedelmi viszonyai és a munkahelyére vonatkozó adatok pedig az esetleges büntetés mértékének meghatározásánál játszanak szerepet.

Miután bemutatásra került, hogy a meghallgatások során milyen tényezők, körülmények tisztázására kell törekedni, mindenképpen meg kell említeni, hogy a meghallgatások a nyomozás részei, így a nyomozás esetleges megtervezése erre is ki kell, hogy terjedjen. Ha több személy meghallgatására kerül sor akkor kiváltképp meg kell tervezni a meghallgatások sorrendjét. A meghallgatások során elsődlegesen azon személyeket kell meghallgatni akik kívülálló tanúk. Így a balesetben nem részes járművek vezetőit, utasait, gyalogosokat, majd a balesetben részes jármű utasait és csak véső soron a balesetben részes járművek vezetőit.

Amennyiben a meghallgatandó személy sérült, akkor is törekedni kell arra, hogy elszállítása előtt meg legyen hallgatva, illetve meg kell hallgatni, de ez az orvosi ellátását nem hátráltathatja. Ha hátráltatja, akkor a meghallgatást később, az orvosi ellátás után kell megejteni, vagy akár mellőzni is lehet.

A meghallgatásokat és a meghallgatott személyek nyilatkozatait a meghallgatást végző rendőrnek rendőri jelentésbe kell foglalni és amennyiben ennek feltételei fenn állnak digitális hangfelvételen is rögzíteni kell a figyelmeztetéseket, az azokra adott válaszokat és a nyilatkozatokat. Mint már korábban említettem a meghallgatások során tett nyilatkozatok megtétele nem a Büntetőlejárásról szóló 1998. évi XIX. törvény rendelkezései szerint zajlanak le, így nem gyanúsítottai vallomásról készült jegyzőkönyvet, vagy tanúvallomásról készült jegyzőkönyvet kell az intézkedő rendőrnek készíteni, hanem A rendőrségről szóló 1994. XXXIV. törvény (Rtv.) rendelkezései szerint rendőri jelentést. Ennek ellenére, ha a Be. Szabályainak megfelelő figyelmeztetéseket tartalmazza a rendőri jelentés, az bizonyítékként felhasználható a büntetőeljárás során. Ugyanígy, ha

[Ide írhatja a szöveget]

szabálysértési eljárás indul és a rendőri jelentésben foglalt figyelmeztetések megfelelnek A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs. tv.) rendelkezéseinek azok a szabálysértési eljárás során is felhasználhatók bizonyítékként.

Itt érdemes megjegyezni az angol-száz jogterületen alkalmazott és kifejlesztett egyik kihallgatási módszert, mely a SAI rövidítésre hallgat. Ezen módszer szerint a nyomozóhatóság a helyszínen erre rendszeresített nyomtatványokat ad ki a meghallgatandó személyek, ezen belül a tanúk részére. Ez egyfajta önkikérdezés. Az intézkedő rendőr csak azt rögzíti, hogy kinek adta ki a nyomtatványt, illetve a nyomtatványra ráírja a saját elérhetőségét is. Ezt követően - lehetőleg a helyszínen - a nyomtatványokat kitöltik, majd hazaviszik, ahol továbbiakban is tovább tölthetik. Ennek a módszernek az előnye az, hogy a baleset bekövetkeztéhez időben hamar történik az önkikérdezős meghallgatás, illetve a tanú a később eszébe jutott információt még utólag felvezetheti a nyomtatványra.

A SAI nyomtatvány átadásakor meg kell egyezni egyúttal a tanúval, hogy mikor veszi át tőle a kitöltött nyomtatványt a nyomozóhatóság, illetve tájékoztatni kell, hogy bármikor tanúként idézhető kihallgatásra. A kihallgatások előtt a kitöltött nyomtatványok már a nyomozóhatóság részére rendelkezésre állnak, így ugyanúgy fel tud készülni az eljáró rendőr a kihallgatásokra, mintha a helyszíni meghallgatás során tettek volna nyilatkozatokat.¹²⁴

Ezen módszer előnyét magam abban látom, hogy hamarabb megtörténhet a nyomtatványok kiadása, mint a meghallgatás, illetve időben így egyszerre mehet a nyomtatványok kitöltése általi meghallgatás és a tárgyi bizonyítékok gyűjtése, illetve, ha később még valami eszébe jut a tanúnak, ami a felfokozott idegállapotban esetleg a helyszíni meghallgatás során nem jutott az eszébe akkor a későbbiekben azt felvezetheti a nyomtatványra. Hátránya pedig véleményem szerint az, hogy az önkikérdezés nem tudja pótolni a meghallgatást teljesen, ahol kérdéseket lehet feltenni a meghallgatott személynek, irányítani lehet a meghallgatását, illetve a reakciókból, a viselkedésből további információt lehet levonni a nyilatkozat hitelességéről.

¹²⁴ Sági Lilla: A Krimináltaktika jövője - új kihallgatási technikák, *Studia Iuvenum Iurisperitorum*, a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Hallgatóinak Tanulmányai, Pécs 2016., 306-308. oldal.

[Ide írhatja a szöveget]

2. A gyanúsított kihallgatása

Mind minden bűncselekmény esetében a közlekedési bűncselekmények esetében is sort kell keríteni a gyanúsított kihallgatására, még akkor is, ha a helyszínen a helyszíni szemle keretén belül meg lett hallgatva. A helyszíni meghallgatása során a bűnösségi nyilatkozattételre nem hívják fel, illetve A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) rendelkezéseit alkalmazni kell, a gyanúsítás tényét közölni kell,¹²⁵ a kellő tájékoztatásokat meg kell adni,¹²⁶ illetve a kihallgatást le kell folytatni.¹²⁷ Értelemszerűen a helyszíni meghallgatás során nem adják meg a fent említett teljes körű gyanúsítottai tájékoztatást, ezért is szükséges a közlekedési bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személyt a Be. szabályai szerint kihallgatni ismételten, mint gyanúsítottat. A kihallgatásnak a Be. szabályainak való megfelelésén túl nem csak úgymond adminisztratív oka lehet, hanem érdemi oka is. Amennyiben a gyanúsítottnak a helyszíni meghallgatás során tett nyilatkozata önmagában ellentmondásos, vagy a helyszíni szemle során összegyűjtött bizonyítékokból levont következtetésekkel ellentétes, esetleg a tanúk vallomásaival, vagy a szakértő megállapításaival ellentétes, akkor az ellentétek kiküszöbölése céljából is meg kell tartani a gyanúsítottai kihallgatást. Továbbá még akkor is érdemi eredményt hozhat a gyanúsítottai kihallgatás, ha a helyszíni meghallgatás során tett nyilatkozathoz képest valamely mozzanatról részletesebben ki kell hallgatni a gyanúsítottat.

A gyanúsított kihallgatása azért is fontos, mert ennek során érvényesülhetnek a büntetőeljárás során részére biztosított jogok többsége. A gyanúsítottat a büntetőeljárás során megillető jogokat négy nagy csoportba lehet sorolni. Első a büntetőügyek megismeréséhez való joga, a második a büntetőügy előbbre viteléhez kapcsolódó jogai, a harmadik a védelemhez való joga, a negyedik pedig a passzivitáshoz való joga.¹²⁸ Amennyiben a gyanúsított a passzivitást választja és a vallomástételt megtagadja, természetesen a gyanúsítottai kihallgatásra nem kerülhet sor, az a bizonyítékok sorából kimarad és anélkül kell a bűncselekményt feltárni.

Arra az esetre, ha a gyanúsított vallomást kíván tenni érdemes már előre felkészülni és a kihallgatást megtervezni. Ez odáig is terjedhet, hogy a kihallgatás helyét és időpontját is érdemes meghatározni. A kihallgatás helye elsősorban a hatóság hivatali helyisége, hiszen a helyiség által

¹²⁵ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.), 179. § (2) bekezdése.

¹²⁶ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.), 179. § (3) és (3a) bekezdései.

¹²⁷ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 117-118. §-ai, 180. §-a.

¹²⁸ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 122-123. oldal.

[Ide írhatja a szöveget]

teremtett légkör önmagában is a törvény erejének benyomását kelti. Így a magánlakáson való kihallgatást mellőzni kell lehetőleg.¹²⁹ A kihallgatás helye lehet tovább a bűncselekmény elkövetésének helye is. A helyszíni kihallgatás előtt a gyanúsítottat érdemes kihallgatni arról, hogy az elkövetés helyét, magát a cselekményt milyen körülmények között észlelte. Ezt követően kell elvégezni a helyszíni kihallgatást, melynek során a gyanúsított általában rekonstruálja a történeteket, illetve a cselekményt szemléletesen bemutatja.¹³⁰ A helyszíni kihallgatás során lehet a legjobban szembesíteni a gyanúsítottat általában a vallomásában található ellentmondásokkal, annak életszerűtlen voltával, illetve az egyéb bizonyítékokkal való szemben állásával.

Itt kívánom megjegyezni, hogy a helyszíni kihallgatás olyan külön bizonyítási eljárás,¹³¹ mely olyan szorosan kapcsolódik a személyi jellegű bizonyítékokhoz, annak útján személyi jellegű bizonyítékhoz juthat a hatóság, hogy jelen címnél a személyi jellegű bizonyítékoknál érdemes azt megemlíteni. A helyszíni kihallgatás egyébként kriminalisztikai szempontból egy komplex nyomozási cselekmény, mely közvetve a szembesítés és helyszíni szemle esetén a felismerésre bemutatás elemeit is tartalmazza.¹³²

A helyszíni kihallgatás során is, de általánosságban is fontos a kihallgatás idejét is jól meghatározni, ennek keretében a helyszíni kihallgatást a bűncselekmény elkövetésének idejéhez hasonló időben, illetve ahhoz hasonló időjárási, látási viszonyok között érdemes azt megejteni, míg a nem helyszíni kihallgatás során arra kell elsődlegesen törekedni, hogy a gyanúsított a többi idézettel lehetőleg ne találkozzon.

Maga a gyanúsított ki hallgatásnak általában négy szakaszát tudjuk megkülönböztetni. Az első a fogadás, a második a kötetlen elmondás, a harmadik a kérdés és a negyedik a levezető beszélgetés.¹³³

A fogadás során történik a gyanúsítottal a pszichológiai kontaktus megteremtése, a kapcsolatteremtés, az adatok felvétele, jogok és kötelezettségek ismertetése. Ezt követi a kihallgatás tényleges megejtése, teljesítése. Ennek során elsődlegesen lehetőséget kell arra adni a

¹²⁹ dr. Ibolya Tibor: Kihallgatási taktika a nyomozásban 10-11. oldal.

¹³⁰ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 145. oldal.

¹³¹ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.), 120. §-a.

¹³² dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 122-145. oldal.

¹³³ dr. Ibolya Tibor: Kihallgatási taktika a nyomozásban 8. oldal.

gyanúsítottnak, hogy a kérdések előtt a vallomását összefüggően előadhassa.¹³⁴ Ez azért is fontos, mivel a gyanúsított nem tudja, mit tud a hatóság, felkészületlen e szempontból, így további ellentmondásokba keveredhet, illetve az ettől való félelmében nagyobb eséllyel tesz a valóságnak megfelelő vallomást. Ennek megvalósulása érdekében a kérdezőnek a gyanúsítottnak a terhére rótt cselekmény ismertetésekor röviden, tömören kell fogalmaznia és nem kell beszélnie a nyomozás állásáról.¹³⁵

A gyanúsított egybefüggő előadása után kérdéseket lehet hozzá intézni. Elsősorban a gyanúsított alibijére kell rákérdezni és azt kell tisztázni.¹³⁶ Majd ezt követően az esetleges ellentmondásokra, életszerűtlen elemekre kell rákérdezni. Amennyiben a gyanúsított vallomása a korábbi vallomásától eltér elsődlegesen arra kell rákérdezni és tisztázni kell az eltérés, vagy eltérések okát.¹³⁷

Általában a felmerülésük sorrendjében érdemes az ellentmondásokra, hiányosságokra rákérdezni. Majd ezt követően kerülhet sor a bizonyítékok gyanúsított elé tárására és ehhez kapcsolódóan további kérdések feltevésére. A kihallgatási taktikában mindenképpen a rendelkezésre álló bizonyítékok bemutatását utoljára kell hagyni. Előbb a gyanúsítottnak meg kell adni azt a lehetőséget, hogy ő maga feltárja a bűncselekményt, beismerő vallomást tegyen, hiszen ez enyhítő körülmény a büntetés kiszabása során.¹³⁸ Másrészt az ott tett vallomás alapján szembesíthető a gyanúsított a vallomásának valótlan voltával és törhető meg a hamis vallomástételben megnyilvánuló úgymond ellenállása. Természetesen ez az ellenállás már a kérdezési szakaszban is megtörhető, de a valós adott esetben tárgyi bizonyítékok elé tárása a legerősebb fegyver a hatóság kezében a hamis vallomást tevő gyanúsított megtörsére.

A gyanúsított kihallgatásával kapcsolatosan érdemes még említést tenni a taktikai blöff alkalmazásáról, mint kihallgatási taktikai módszerről. Fontos, hogy a gyanúsított kihallgatása során nem tehető fel választ, vagy nem bizonyított és a gyanúsítottal elmondadni szándékozott tény állítását magába foglaló kérdés, illetve a törvénnyel össze nem egyeztethető ígéretet tartalmazó kérdés.¹³⁹ A taktikai blöff, ha a fenti követelménynek megfelel alkalmazható. A taktikai blöff nem más, mint nyitott kérdésekkel, kétértelmű nyilatkozatokkal, vagy egyéb módon olyan helyzet

¹³⁴ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.), 118. § (1) bekezdés I. fordulata.

¹³⁵ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 122-123-124. oldal.

¹³⁶ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 124. oldal.

¹³⁷ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 118. § (1) bekezdés II. fordulata.

¹³⁸ A büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről szóló a Kúria 56. Büntető Kollégiumi véleményének 11. pontja.

¹³⁹ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 180. § (1) bekezdés.

keltése, mely alapján a gyanúsított pszichés helyzete folytán az általa titkolt, adott esetben a bűnösségét igazoló tény hatóság általi ismeretének látszatát kelti, vagy más módon olyan helyzet keltése, hogy a gyanúsított saját magát tévedésbe ejtve a hatóság által szükségesnek mutatkozó tényre, körülményre bizonyítékot szolgáltat.

A taktikai blöff alkalmazása a jogirodalom szerint megengedhető, ha a törvény szabályaiba nem ütközik.¹⁴⁰

3. A tanúvallomás

A helyszíni meghallgatás esetén is szintén ki kell hallgatni a nyomozás során a tanúkat. Erre azért van mindenképpen szükség, mert A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény rendelkezéseinek megfelelően tanúként kihallgatott személy vallomását lehet tanúvallomásként felhasználni. A helyszíni meghallgatás során a tanút csak arra figyelmeztetik, hogy nyilatkozattétel, valamint az önmagára vagy hozzátartozójára terhelő nyilatkozattételt megtagadhatja, illetve a hamis vád és a hatóság félrevezetésének következményeire.¹⁴¹ Így szükséges a teljes körű figyelmeztetést megejteni¹⁴² és a vallomástétel akadályait szintén teljes körűen tisztázni.¹⁴³ Tanúként természetesen azt lehet kihallgatni, akinek a bizonyítandó tényről tudomása lehet.¹⁴⁴ Ez a tény lehet tárgyi bizonyíték (például jármű és annak jellemzőire vonatkozó tények), lehet személyekre (például járművezető személye, jellemzői, további tanúkra vonatkozó tények), de lehet a közlekedési bűncselekményben érintett személyek magatartása, vagy akár a közlekedési baleset bekövetkezésének mechanizmusa is.

A közúti közlekedési bűncselekmények tanúi általában önként jelentkeznek, így e szempontból a hatóságoknak úgymond könnyű dolguk van. De néha előfordul, hogy szükséges a tanúk felkutatása.¹⁴⁵

A tanú kihallgatása tekintetében is érdemes a kihallgatást előre megtervezni és a kihallgatásra felkészülni. Itt a gyanúsított kihallgatásnak említettek szintén szerepet játszanak, így fontos a kihallgatás helyét és idejét megfelelően kiválasztani. Itt is lehet helyszíni kihallgatás, melynek elsődleges célja a tanú emlékező képességének erősítése, a visszaemlékezés segítése.

¹⁴⁰ dr. Gál Péter: A kihallgatás etikája és taktikája 10. oldala.

¹⁴¹ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 92. pont a) és b) alpontjai.

¹⁴² A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 85. § (3) bekezdés.

¹⁴³ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 81.-82 §-ai.

¹⁴⁴ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 79. § (1) bekezdése.

¹⁴⁵ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 115. oldal.

[Ide írhatja a szöveget]

A tanú kihallgatása során elsődlegesen azt kell tisztázni, hogy a tanú hol tartózkodott a közlekedési bűncselekmény elkövetésekor, a baleset bekövetkezésekor. Ennek során tisztázni kell, hogy mit észlelt, illetve észlelhetett, az észlelését milyen tényezők, körülmények befolyásolhatták, valamint, hogy az egész balesetet észlelte-e.

A tanúvallomást befolyásolhatják objektív és szubjektív tényezők is. Objektív tényezők például az észlelés helye (például szögben látta az eseményeket), az észlelt esemény gyors lefolyása, a járművek gyors mozgása, vagy akár az, hogy ő maga is mozgásban volt. Ezeken kívül objektív tényező lehet még a távolság, a megvilágítás és az adott időjárási viszonyok is.

Szubjektív tényezők lehetnek a tanú idős kora, esetleges fáradtsága, érzékszerveinek állapota, a tanú értelmi színvonala, ismeretei (például eleve nem ismeri a járműtípusokat, azok külső jellemzőit, márkameblémákat) és a pszichológiai tényezők is.¹⁴⁶

Maga a tanú kihallgatása három szakaszra bontható. Az első a tanú megismerése; a második a kötetlen elbeszélés; a harmadik a kérdéses szakasza.¹⁴⁷

A tanúnál is, mint a gyanúsítottnál fontos annak személyiségének, egyéniségének megismerése, hiszen ehhez mérten kell a tanú kihallgatását végrehajtani. Más és más kihallgatási taktikát igényel, egy bizonytalan, pszichésen blokkolt tanú kihallgatása, mint egy határozott egyéniség kihallgatása.

A kötetlen elbeszélése a tanúnak nagyon fontos, hiszen így akár olyan tényezőkről is beszámolhat, mely más bizonyítási eljárás során nem merült fel, illetve ebből szintén következtetni lehet a tanú személyiségére, illetve arra, hogy szemmel láthatóan valós, vagy hamis vallomás tételére készül.

Amennyiben a kötetlen elbeszélés nem teljes, vagy ellentmondásos szükséges a kérdések feltevése. A közlekedési bűncselekmények során általában szükséges a kérdések feltevése. A kérdéses szakaszban kerülhet sor a korábban már feltárt bizonyítékok tanú elé tárására is, természetesen ugyanúgy utolsó sorban, mint a gyanúsított kihallgatása során.

¹⁴⁶ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 119. oldal.

¹⁴⁷ dr. Ibolya Tibor: Kihallgatási taktika a nyomozásban 26. oldal.

4. A szembesítés

A szembesítés egy önálló bizonyítási eljárás,¹⁴⁸ de a valóságban szorosan kapcsolódik a gyanúsított és a tanú kihallgatásához. Abban az esetben, ha a gyanúsított vagy a tanú vallomásában az ellentmondás nem a korábbi vallomásában előadottakkal, vagy ugyanabban a vallomásában előadottakkal, illetve más tárgyi bizonyítékkal ellentétes, hanem más gyanúsított, tanú vallomásával, akkor az ellentét nem csak kérdéssel tisztázható, hanem az ellentmondást okozó vallomást tett gyanúsítottal, vagy tanúval való szembesítéssel is.¹⁴⁹

A szembesítés a szembesítendő gyanúsított és tanú együttes jelenlétét kívánja meg, ahol először előszóban meg kell ismételni a vallomást. Ezt követően egymáshoz kérdéseket is intézhetnek.¹⁵⁰ Ez más esetben nem áll fenn. Így például a tanú kérdést nem intézhet a gyanúsítotthoz, csak a szembesítés során.

A kihallgatási taktika meghatározásánál a szembesítésre ugyanúgy ki kell térni. Amennyiben pedig a kihallgatott személy kihallgatásánál más személy (gyanúsított, tanú) is jelen volt, az ellentmondás felmerülésekor nyomban intézkedni kell a szembesítés végrehajtása iránt, mivel ennek elmaradása az összebeszélésnek, a tanú befolyásolásának, bizonyítékvesztésnek a lehetőségét veti fel.

Ha több személy vallomása között is ellentmondás merül fel, akkor a szembesítéseket egyenként kell megejteni.¹⁵¹

A szembesítés a törvényi megfogalmazás szerint is csak lehetőség.¹⁵² Vannak olyan esetek, amikor az ellentmondás felmerülése esetén sem indokolt a szembesítés, még közlekedési bűncselekmények esetében sem. Ilyen például, ha igen közeli kapcsolatban álló személyekről van szó, vagy főnök-beosztotti, vagy egyéb függőségi helyzetben lévőkről van szó.¹⁵³ Így például, ha a tanúként meghallgatott utas és a járművezető között áll fenn ilyen viszony igen nagy valószínűséggel az ellentmondás feloldásra kerül, egyező vallomástételre kerül sor, de nem a valóságnak megfelelően, hanem a járművezető főnök, közeli kapcsolatban lévő személy javára.

¹⁴⁸ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 124. §.

¹⁴⁹ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 124. § (1) bekezdés I. fordulata.

¹⁵⁰ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 124. § (1) bekezdés II. fordulata.

¹⁵¹ dr. Ibolya Tibor: Kihallgatási taktika a nyomozásban 48. oldal.

¹⁵² A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 124. § (1) bekezdés I. fordulata.

¹⁵³ dr. Ibolya Tibor: Kihallgatási taktika a nyomozásban 49-50. oldal.

IV. Egyéb bizonyítékok, bizonyítási eljárások

1. A forró nyomon felderítés

A forró nyomon felderítés nem minősül sem bizonyítéknak, sem bizonyítási eljárásnak. A forró nyomon felderítés valójában egy nyomozásszervezési modell. Viszont a hasznossága miatt mindenképpen említésre méltó jelen szakdolgozat tartalmaként.

Abban az esetben, ha a közlekedési bűncselekmény, a baleset helyszínéről valamelyik részes jármű és annak vezetője, vagy más részes személy eltávozott, akkor az ismeretlen személyre, járműre vonatkozó adatok összegyűjtését és rendszerezését követően a forró nyomon üldözés bevezetéséről lehetőség szerint intézkedni kell.¹⁵⁴ Vagyis az ismeretlen személy és jármű felkutatásának szükségessége esetén is elsőbbséget élvez a helyszíni szemle. Hiszen csak akkor tudunk valakit, vagy valamit üldözni, ha tudjuk mit keresünk, vagy kereshetünk. Természetesen a helyszíni szemle során nem mindig lehet megállapítani pontosan a kereset személy, vagy jármű jellemzőit, de minden szükséges információt össze kell gyűjteni a keresési lehetőségek szűkítése és egyáltalán az üldözés eredményessége érdekében.

A forró nyomon felderítés büntető jogi szemmel nézve nem más, mint a halaszthatatlan nyomozási cselekmények elvégzése.¹⁵⁵ Vagyis a forró nyomon üldözés keretében halaszthatatlan nyomozási cselekmények elvégzésére kerül sor.

A forró nyomon üldözést, felderítést az úgynevezett akciócsoport végzi, melynek összeállítása az ügyeletes tiszt feladata. Az akciócsoport vezetője az akciócsoport parancsnoka. Az akciócsoportban általában a helyszíni szemlebizottság tagjai, a nyomozócsoport tagjai és a rendőrfőőrök vesznek részt. Szükség esetén bevonhatók még az illetékes körzeti megbízottak, sőt akár polgárőrök, mezőőrök, vadőrök, halőrök is.¹⁵⁶ Ezeken kívül még nyomkövető kutya is alkalmazható.

A forró nyomon üldözés során az akciócsoport feladata elsődlegesen az ismeretlen elkövető üldözése, elfogása, személyének felderítése; az elkövetés eszközül használt ismeretlen jármű

¹⁵⁴ 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás 111. pontja.

¹⁵⁵ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 177. §-a.

¹⁵⁶ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 106. oldal.

[Ide írhatja a szöveget]

felkutatása; valamint az egyéb személyi és tárgyi bizonyítékok felkutatása, rögzítése, értékelése és a következtetések levonása.¹⁵⁷

Megjegyzendő, hogy a gyakorlatban közlekedési bűncselekmények esetében ritkán kerül sor forró nyomon üldözés bevezetésére, akkor is a kiemelten súlyos közlekedési bűncselekmények esetében.

2. A halottvizsgálat

Véleményem szerint igazán sem a tárgyi bizonyítékok közé, sem a személyi jellegű bizonyítékok közé nem sorolható, de fontos bizonyítékul szolgálhat a halottvizsgálat, természetesen abban a nem kívánt esetben, ha haláleset fordul elő. A halottvizsgálat haladéktalan elvégzése érdekében, a késedelemmel együtt járó bizonyítékvesztés elkerülése, illetve mérséklése érdekében a közúti balesetet, illetve a halálesetet elsőként észlelő személynek, illetve az általa értesített rendőrségnek vagy egészségügyi szervnek a halálesetet a helyszíni halottvizsgálatot végző orvossal haladéktalanul közölnie kell.¹⁵⁸ A halottvizsgálat előtt, illetve annak első mozzanataként az annak okául szolgáló halál tényét meg kell állapítani. Ezt a helyszíni vizsgálatot végző orvosnak, a legrövidebb idő alatt a helyszínre hívható orvosnak, vagy a helyszínre érkezett mentőegység orvosának, mentőtisztjének kell végrehajtania.¹⁵⁹ A halál tényének megállapítása után el kell végezni a helyszíni halottvizsgálatot, mely során a halál okának megállapítását is el kell kezdeni és nyilatkozni kell annak valószínű idejéről is.¹⁶⁰

Ha a haláleset járművön, közterületen vagy egyéb nyilvános helyen (például közúton) következett be, akkor a helyszíni halottvizsgálatot az a háziorvosnak, illetve a háziorvosi szolgálat ügyeletes orvosának kell elvégeznie, amelyik a haláleset helye vagy a holttest járműről való leemelésének helye szerint területileg illetékes.¹⁶¹ Amennyiben a halottvizsgálat elvégzésében az illetékes háziorvos, vagy ügyeletes orvos akadályoztatva van, vagy egyéb bűnüldözési okból ez szükséges az illetékes háziorvos kiérkezése előtt szaktanácsadó bevonásával is el lehet végezni a halottvizsgálatot.¹⁶² A halottvizsgálatra illetékes orvosnak a halottvizsgálatot az értesítésétől számított 4 órán belül meg kell kezdenie, sőt ha a holttest elszállítása szükséges, mely közlekedési

¹⁵⁷ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 105. oldal.

¹⁵⁸ A halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelet 2. § (2) bekezdése.

¹⁵⁹ A halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése.

¹⁶⁰ A halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelet 2. § (4) bekezdése.

¹⁶¹ A halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdés d) pontja.

¹⁶² A halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelet 3. § (2) bekezdése.

baleset esetében mindig felmerül, az értesítésétől számított 2 órán belül meg kell kezdenie a bizonyítékok elvesztésének megelőzése végett.¹⁶³

Halottvizsgálat keretében kórbonctani vizsgálat is kezdeményezhető. Ezt kezdeményezheti a helyszíni halottvizsgáló orvos, az elhunyt kezelőorvosa, az a szaktanácsadó aki az ügyben a halottvizsgálatot elvégezte és az ügyben kirendelt szakértő.¹⁶⁴ A vizsgálatot három munkanapon belül el kell végezni.¹⁶⁵ A vizsgálatról jegyzőkönyvet kell készíteni, melyet epikrízissel kell zárni, aminek - többek között - tartalmazni kell azon leírást, hogy mi volt a halál közvetlen oka, illetve az arra vezető ok.¹⁶⁶

Általánosságban elmondható, hogy közlekedési balesetek esetében a személyi sérülések helye, mértéke, milyensége szintén komoly bizonyító erővel bír. Ha sérülés halált nem okoz akkor a sérülés leírással, fényképfelvétellel, ambuláns lappal, egyéb orvosi ellátásról készült dokumentációkkal, illetve orvosszakértői véleménnyel rögzíthetők. A sérülés helyéből, főleg gyalogos sérülése esetén az elütés helyére is tudunk következtetni, míg utas, járművezető sérülése esetén a sérülés helyéből a járművek ütközési szögére tudunk esetlegesen és megközelítőleg következtetni. De gyakran előfordul, hogy utas, járművezető esetében a sérülés helyéből nem igazán lehet következtetést levonni a baleset mechanizmusára, hanem esetlegesen csak arra, hogy használta-e a sérült a biztonsági berendezéseket. A sérülések mértékéből viszont mind a gyalogos, mind az utas, illetve járművezető vonatkozásában - figyelembe véve azt, hogy milyen biztonsági berendezések voltak a járműbe beépítve és azok működtek-e - az ütközés erejére lehet következtetni. A sérülések milyenségéből, például utas, járművezető esetén a biztonsági berendezések használata folytán külsérelmi sérülést nem szenvedő utasnál, járművezetőnél a nagy lassulás miatt fellépő belső vérzésből tudunk szintén az ütközés erejére következtetni. Természetesen a sérülések önmagukban nem tudnak rekonstruálni egy baleseti mechanizmust, de az egyéb bizonyítékok összegzése, rendszerezése útján elállított baleseti mechanizmusba való illeszthetőségét vizsgálni lehet és ezzel a felállított koncepciót erősíteni, gyengíteni, vagy akár cáfolni is lehet.

¹⁶³ A halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdése.

¹⁶⁴ A halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelet 28. § (1) bekezdése.

¹⁶⁵ A halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelet 31. § (1) bekezdése.

¹⁶⁶ A halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X. 4.) Korm. rendelet 31. § (3) és (4) bekezdése.

Ha a sérült személy elhalálozik a fent taglalt halottvizsgálat során lehetséges a fényképfelvételek mellett a sérülések rögzítése, illetve a halál okának megállapítása. A halál okának megállapítása az egyéb bizonyítékok által felállított baleseti mechanizmus igazolásán kívül a felelősség és annak mértékének meghatározásánál is szerepet játszik. Előbbi esetben a sérülések, akár a halált okozó sérülés keletkezésének helye, milyensége és a mértéke az ami a felállított baleseti mechanizmust igazolhatja, gyengítheti, vagy cáfolhatja, úgy mint a sérült személy esetében. A felelősség megállapítása szempontjából viszont mindenképpen fontos annak megállapítása, hogy mi volt a halál közvetlen oka és erre az okra milyen ok vezetett. Vagyis a halál oka az elhalt valamely sérülése volt-e, ha igen melyik és mi játszott esetleg közre, hogy ez a sérülés halálhoz vezessen. Ugyanis előfordulhat, hogy az elhalt több sérülést is szenvedett akár egy többszereplős, több ütközéssel járó baleset következtében. Ebben az esetben fontos - amennyiben lehetséges ez - annak megállapítása, hogy mely sérülés vezetett a halálhoz, és a baleseti mechanizmusba való illesztés alapján így ki okozta a halálát az elhalt személynek. Ha úgymond egyszereplős a baleset, akkor a sérülés önmagában halált okozott, vagy egyéb tényezők - például betegség, rendellenesség, orvosi kezeléskor fellépő hiba - okozta a halált. Ebben az esetben a felelősség a sérülést okozó tekintetében nem áll fenn a halál bekövetkeztében, csak a sérülés okozásában, így a felelőssége a sérülés által általánosságban jelentkező eredmény erejéig áll csak fenn.

Ebből látható, hogy a sérülések, főleg a halál bekövetkezte esetén milyen fontossággal járhatnak, hiszen nemcsak a baleseti mechanizmus megállapításánál játszhat szerepet, hanem a felelősség és annak mértékének későbbi, bírósági eljárás keretében való megállapításánál is.

3. A felismerésre bemutatás

A felismerésre bemutatás egy önálló bizonyítási eljárás,¹⁶⁷ mely során akár tárgyi jellegű bizonyíték, akár személyi jellegű bizonyíték is szerezhető. Ugyanis a felismerésre bemutatás során mind a gyanúsított, mind a tanú személyre és tárgyra, közlekedési bűncselekmény esetében tipikusan járműre vonatkozó adatot, információt tár a hatóság elé. A felismerésre bemutatás előtt azon gyanúsítottat, tanút aki részére a felismerésre bemutatást meg kívánja ejteni a hatóság ki kell hallgatni a felismerésre bemutatni kívánt személy, tárgyi bizonyíték vonatkozásában. Még hozzá azon jellemzőkre vonatkozóan, amelyről felismerné az adott személyt, tárgyat, illetve, hogy milyen

¹⁶⁷ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 122. §-a.
[Ide írhatja a szöveget]

körülmények között észlelte és mik az ismertető jegyei, milyen kapcsolatban van az adott személlyel.¹⁶⁸

A gyanúsítottnak, a tanúnak legalább három ugyanolyan jellemzőkkel bíró személy, illetve tárgy kíséretében kell bemutatni a felismerésre szánt személyt, tárgyat, kivéve holttest felismerésre bemutatása esetén.¹⁶⁹ A bemutatás történhet fénykép útján, de más adatrögzítő eszköz útján is.¹⁷⁰ Ha fényképről történik a felismerésre bemutatás, akkor a bemutatás előtt azokat rögzíteni kell, sorszámmal kell ellátni és a jegyzőkönyvhöz mellékelni kell.¹⁷¹

A közlekedési bűncselekmények vonatkozásában általánosságban elmondható, hogy a felismerésre bemutatás a nyomozás kezdeti szakaszában játszik igazán fontos szerepet, az ismeretlen elkövető, ismeretlen jármű azonosítása vonatkozásában.

4. A bizonyítási kísérlet

A bizonyítási kísérlet egy önálló bizonyítási eljárás,¹⁷² mely során annak megállapítása, illetve ellenőrzése történik, hogy valamely esemény vagy jelenség egy meghatározott helyen, időben, módon, illetve körülmények között bekövetkezhetett-e, vagy sem.¹⁷³ Elsődlegesen a gyanúsított védekezés ellenőrzésére, vagy szakértői vizsgálat keretében megállapítás céljából végzi el a hatóság. A bizonyítási kísérletnél is megállapítható, hogy milyen fontos szerepe van a helyszíni szemlének, és annak dokumentálásának. Ugyanis a bizonyítási kísérletet ugyanolyan körülmények között kell lefolytatni, mint ahogy az adott eseményt, jelenséget észlelték, illetve megtörtént.¹⁷⁴ Ez pedig csak úgy lehetséges, ha a helyszíni szemle során ezen körülmények feltárássra és kellően rögzítésre kerülnek.

¹⁶⁸ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 122. § (2) bekezdése.

¹⁶⁹ A belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet 50. § (2) bekezdése.

¹⁷⁰ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 122. § (1) bekezdés II. és III. fordulata.

¹⁷¹ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 147. oldal.

¹⁷² A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 121. §-a.

¹⁷³ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 121. § (1) bekezdése.

¹⁷⁴ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 121. § (2) bekezdése.

A bizonyítási kísérletet is elő kell készíteni, úgy mint a felismerésre bemutatást, vagyis előzetesen a gyanúsított és a tanú kihallgatások során ki kell térni a bizonyítási kísérlet szempontjából releváns tényekre.¹⁷⁵

A bizonyítási kísérleten jelen lehet a gyanúsított¹⁷⁶ és a védője,¹⁷⁷ a sértett,¹⁷⁸ valamint az abban részt vevő tanú is. Őket a jogaira és kötelezettségeire figyelmeztetni kell,¹⁷⁹ a védőt kivéve természetesen. Így a gyanúsított¹⁸⁰ és védője,¹⁸¹ valamint a sértett¹⁸² indítványt és észrevételt is tehet a bizonyítási kísérlet során, annak tovább folytatására, vagy más tényezők figyelembe vételével való megismétlésére.

A fentiek alapján a bizonyítási kísérlet úgy is felfogható mint a helyszíni szemle megismétlése, vagy kiegészítése az utóbb tett vallomások ellenőrzése, az utóbb felmerült bizonyítékok által egy magasabb színvonalú megállapításra irányuló eljárás.

A bizonyítási kísérlet során jegyzőkönyvet kell készíteni,¹⁸³ amelyhez csatolni kell az esetlegesen elkészített helyszínrajzot, vázlatot, kép- és hangfelvételt, videó felvételt.¹⁸⁴

Érdemes megemlíteni, hogy a helyszíni eljárás során, ha a láthatóság lényeges kérdés - a bizonyítási kísérlet krimináltaktikai szabályai alapján - indokolt szakértő bevonásával úgynevezett szakértői kísérletet elvégezni.¹⁸⁵ Ez nem minősül jogilag bizonyítási kísérletnek, de adott esetben elengedhetetlen, mivel még egyszer nem biztos, hogy lesznek ugyanolyan körülmények (például olyan sűrű köd, sűrű eső), mint a balesetkor, a helyszíni szemle elvégzésekor. De ezen szakértői kísérlet során szerzett ismeretek alapján akár később bizonyítási kísérlet is lefolytatható, amennyiben a hatóság szükségesnek tartja.

¹⁷⁵ A belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet 41. §-a.

¹⁷⁶ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 43. § (2) bekezdés b) pontja.

¹⁷⁷ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 50. § (3) bekezdése.

¹⁷⁸ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 51. § (2) bekezdés a) pontja.

¹⁷⁹ A belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet 40. §-a.

¹⁸⁰ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 43. § (2) bekezdés d) pontja.

¹⁸¹ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 50. § (3) bekezdése.

¹⁸² A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 51. § (2) bekezdés b) pontja.

¹⁸³ A belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet 43. § (1) bekezdése.

¹⁸⁴ A belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet 43. § (3) bekezdése.

¹⁸⁵ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 144. oldal.

[Ide írhatja a szöveget]

5. A szakvélemény

A helyszíni szemle során begyűjtött tárgyi bizonyítékok elemzése, abból következtetések levonása, összefüggések megállapítása különleges szakértelmet igényelhet, mellyel a nyomozóhatóság eljáró tagjai nem rendelkeznek. Ebben az esetben szakértőt kell kirendelni.¹⁸⁶

A közlekedési bűncselekmények esetén számos szakértő kirendelhető, hiszen több irányú szakértői ismeretek szükségesek a nyomok értékeléséhez. A közlekedési bűncselekmények esetében szinte elengedhetetlen közlekedési-, műszaki-, gépjárműszakértő kirendelése.¹⁸⁷ Ezen szakértő a gépjárművön található nyomok alapján következtetést tud levonni, hogy az adott nyom hogyan keletkezett, milyen erőbehatás okozta, illetve az milyen közlekedési eseményre vezethető vissza, azt műszaki hiba okozhatta-e, vagy nem. Ezen kívül a baleset helyszínén talált nyomokból is tud műszaki jellegű következtetéseket levonni. Majd az így levont következtetések alapján és az egyéb bizonyítékok alapján a közlekedési bűncselekmény, a közlekedési baleset lefolyásának elméleti úton történő rekonstruálását is elvégzi, mely bemutatja, hogyan történt a baleset, illetve ki tudja zárni más elmondások, vallomások által felállított verzió bekövetkezhetőségét. Választ tud adni a baleset bekövetkezésének okára, észlelhetőségére, elkerülhetőségére és így a felelősségre is.

A közlekedési bűncselekmények esetén szintén gyakran alkalmazott szakértő az igazságügyi orvosszakértő. Az orvosszakértő a sérült személy esetén meg tudja mondani, hogy a sérülést mi okozta, okozhatta, milyen tárgy milyen irányú, milyen erővel történő behatása okozta, illetve, hogy - ezek alapján - milyen jármű okozhatta a sérülést, vagy sérüléseket. Amennyiben a sérült személy elhalálozott, akkor a halál okát tudja megadni, illetve, hogy az elhalt személy szervezetében volt-e szeszesital fogyasztásából származó alkohol, ha igen az milyen mértékű alkoholos befolyásoltságot eredményezett.

Szakértőként alkalmazható még szerológiai szakértő, aki vérvizsgálatokat tud végezni és ebből tud következtetéseket levonni (például az adott vérminta, mely balesetben részes személytől származik); toxikológus szakértő, aki vizelet és vérminta vizsgálatával meg tudja mondani, hogy a vizsgált személy alkohol, kábítószer, vagy más bódító hatású szer hatása alatt állt-e a bűncselekmény elkövetésekor; fizikai, kémiai szakértő, aki a helyszíni szemle során begyűjtött anyagmaradványok, mikronyomok vizsgálatával tud következtetéseket levonni (például az adott

¹⁸⁶ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 99. § (1) bekezdése és 100. § (1) bekezdése.

¹⁸⁷ dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012. 137. oldal.

[Ide írhatja a szöveget]

festékmaradvány melyik járműtől származik, az izzószál égett-e a búra betörésekor, a baleset bekövetkezésekor); közúti gépjármű-alkalmassági szakértő, aki azt tudja megállapítani, hogy a vizsgált járművezető alkalmas-e jármű irányítására, vezetésére; ujjnyomszakértő, aki az ujjnyom vizsgálatával meg tudja állapítani a daktiloszkópai nyilvántartás igénybevételével akár ismeretlen személy esetén is, hogy az adott ujjnyom kitől származik, illetve a vizsgált személytől származik-e, adott esetben a vizsgált személy vezette-e a járművet; geológus szakértő, aki talajmintákat tud elemezni és abból tud következtetéseket levonni; genetikai szakértő, aki DNS vizsgálatokat tud elvégezni és így tudja megállapítani, hogy az adott minta mely vizsgált személytől származik; informatikai szakértő, aki a digitális tachográf, digitális kamerafelvételek, egyéb elektronikus adathordozók, számítógépek vizsgálatával tud bizonyítékokat szolgáltatni; valamint egyéb szakértők, aki lehet pszichiáter aki a beszámíthatóságot vizsgálja, de lehet pszichológus szakértő, antropológus szakértő is.

Fontos, hogy a mai modern tudományoknak köszönhetően a tárgyi bizonyítékokból vitathatatlan következtetéseket tudunk levonni, kellő szakértelem és technikai háttér megléte esetén. Ezen következtetéseket a szakértő szakvéleménye tartalmazza, mely önálló bizonyíték. Így a tudományos módszereken alapuló pusztán következtetések önmagukban szakvéleményként bizonyítékkul szolgálnak a büntetőeljárás során, amely óriási fejlődés az ezt nélkülöző korábbi nyomozásokhoz képest. Igaz a közlekedési bűncselekmények is a közlekedés robbanásszerű fejlődésének köszönhetően, mondhatni a technikai fejlődésnek köszönhetően jelentek meg, így a technikai vívmányokat nélkülöző nyomozás korábban nem is létezett a közlekedési bűncselekmények vonatkozásában. De véleményem szerint enélkül a közlekedési bűncselekmények jelentős hányada felderíthetetlen lenne.

6. Egyéb nyomozást segítő módszerek

Jelen alcím alatt a bizonyítéknak, bizonyítási eljárásnak nem minősülő, de a nyomozás során hasznos információval szolgáló megoldások, vagy a nyomozást segítő nyilvántartásokat kívánom röviden bemutatni.

Az elsőként a cellainformáció és híváslista elemzést kívánom említeni. Mai modern világunkban nagymértékben elterjedtek a mobiltelefonok. A mobiltelefonok működési elve alapján egy hálózat került kiépítésre, több átjátszó állomással, melyek egy-egy területet, úgynevezett cellát fednek le.

[Ide írhatja a szöveget]

A bekapcsolt állapotban lévő mobiltelefon mindig az adott cellához tartozó átjátszó állomásra bejelentkezik. Ez elektronikusan rögzítésre kerül központi jelleggel. Így a cellainformációk lekérdezésével megállapítható, hogy az adott mobiltelefon és valószínűleg annak gazdája is, hol tartózkodott a bűncselekmény elkövetésének idején. Ezen kívül az adott híváslistával is további információk nyerhetők, hiszen igen gyakran a baleset bekövetkezése után a mobiltelefonról hívást kezdeményeznek, így a hívott szám alapján valószínűsíthető annak használójának személye is.

A nyomozás során segítségre lehet még a bűnügyi és egyéb nyilvántartások. Ezen nyilvántartásokból nyerhető adatokkal az ismeretlen elkövető felderíthető, ha azon tulajdonságok, amik a nyomozás során már felderítésre kerültek a nyilvántartásban már szerepelnek. A közlekedési bűncselekmények során természetesen a járműnyilvántartásnak van a legnagyobb szerepe. Hiszen gyakran rögzítésre kerül a balesetet okozó jármű forgalmi rendszáma, mely alapján a tulajdonos, az üzemeltető személye, adatai, lakcíme megállapítható, így ellenőrizhető, hogy ő vezette-e a kérdéses járművet, illetve ha nem, kihallgatható a járművezető személyére vonatkozóan. De egyéb nyilvántartás, így a daktiloszkópiai nyilvántartás, a lakcímnnyilvántartás, körözési nyilvántartás is szerepet játszhat a bűncselekmény felderítésében, a bizonyításban.

Utoljára említem meg a sajtótájékoztatót, a tömegtájékoztatást. A nyomozás során, főleg kiemelt jelentőségű közlekedési bűncselekmények esetében a tömegtájékoztatás a bűncselekmény felderítését segítő módszer. Természetesen ez csak abban az esetben működik, ha már a helyszíni szemlét lefolytattuk, a forró nyomon üldözést megkíséreltük, de azok egyenlőre eredményre nem vezettek, de szeretnénk a nyomozást eredményesen lezárni, vagy a bizonyítékvesztés elkerülése érdekében a keresett személyt, vagy járművet minél hamarabb megtalálni. Ilyen esetben indokolt a lakosság segítségét kérni és a nyomozás során már beszerzett információk egy részét nyilvánosságra hozni, mivel ettől várható további információk, vagy akár további tanúk jelentkezése is.

Felhasznált jogszabályok, jogforrások:

1. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.),
2. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.),
3. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs. tv.),
4. A rendőrségről szóló 1994. XXXIV. törvény (Rtv.),
5. A halottvizsgálatról és a halottakkal kapcsolatos eljárásról szóló 351/2013. (X. 4.) Kormányrendelet,
6. A közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (KRESZ),
7. A belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet,
8. A közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás szabályairól szóló 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás,
9. BJE 6/1998.,
10. A büntetés kiszabás során értékelhető tényezőkről szóló a Kúria 56. Büntető Kollégiumi véleménye.

Felhasznált irodalom:

1. dr. Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Debrecen 2012.,
2. Bíró Gyula: Kriminalisztika, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Lícium-ART Könyvkiadó Kft., Debrecen, 2010.,
3. Bíró Gyula: A közúti közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása, kiemelt figyelemmel az új büntetőjogi változásokra, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII. Pécs, 2012.
4. Sági Lilla: A Krimináltaktika jövője - új kihallgatási technikák, Studia Iuvenum Iurisperitorum, a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Hallgatóinak Tanulmányai, Pécs 2016.,
5. Kriminalisztikai Alapismeretek, Kriminalisztikai Jegyzetek és Tanulmányok Rendőrtiszti Főiskola Kriminalisztikai Tanszék, Budapest, 2005.
6. Ibolya Tibor: A szemle (<http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/21.pptx>, letöltve 2016. augusztus 10.)
7. dr. Ibolya Tibor: Kihallgatási taktika a nyomozásban (<http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/3.pdf>, letöltve 2016. augusztus 10.)
8. dr. Gálig Péter: A kihallgatás etikája és taktikája, Jogi Fórum Publikációk rovata, ([http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/galik_peter_a_kihallgatas_etikaja_es_taktikaja\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/galik_peter_a_kihallgatas_etikaja_es_taktikaja[jogi_forum].pdf), letöltve 2016. augusztus 10.)